

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02922

POEMES

Abraham Shanok

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אברהם שיינוק

ש א ע מ ע ס

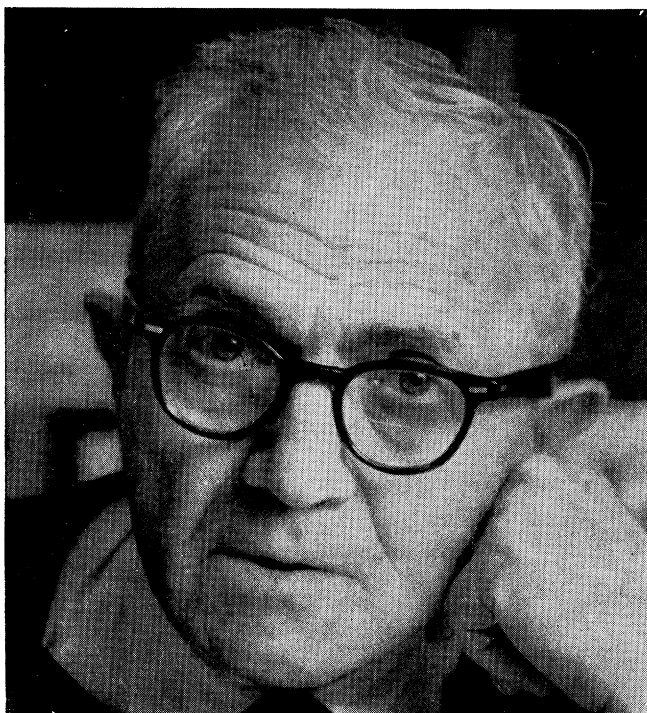
COPYRIGHT 1969 BY
JESSE, PEARL AND VICTOR SHANOK

אברהם שיינק

פאעמעס

פאריו - ניו-יארק - 1969

הילע און צייכענונגען
פון מאַרעק רודניצקי

אברהם שיינוק

אברהם שיינוק

אברהם שיינוק איז געבוירן געוואָרן אין מיכאַלישאַק, לעבן ווילנע, דעם 12-טן יולי, 1887. ער איז געקומען קיין אַמעריקע אין 1903. דאָ האָט ער שטודירט פריער מעדיצין און שפעטער אינזשינעריי אין קאַרנעל-אוניווערסיטעט. ער איז געשטאַרבן דעם 4-טן מאַי, 1966.

די לידער און די דערציילונגען, וואָס ווערן געדרוקט אין דער זאַמלונג, האָט אברהם שיינוק געשריבן אין משך פון די יאָרן 1906-1917. די מערסטע זיינען געווען געדרוקט אין דער „צוקונפט“ און אין דער „פרייע אַרבעטער שטימע“, אַפט אונטערן פּסעוודאָנים בן-צבי.

דער אַטעם פון מיכאַלישאַק (120 שטיבלעך) — קליין, אַרעם, רואיק, צוריקגעשטאַנען, אָבער היימיש און אייגן, ווי אַלע יידישע שטעטלעך, און פון ניו-יאָרק — גרויס, פרעמד, דערשרעקנדיק, איינזאַם — דער אַטעם פון אַט די צוויי ערטער, אַזוי שרעקלעך ווייט איינס פון אַנדערן, פילט אַן אַלע לידער פון יונגן דיכטער. פון איין זייט שפירט זיך די בענקעניש נאָך דער רואיקייט און דער זיכערקייט פון די קינדער-יאָרן, פון דער צווייטער זייט — די מורא פאַר דער גרויסשטאַט און דאָס געפיל פון פאַרלורנקייט און אַפּרעמדונג.

אברהם שיינוקס לידער זיינען דורכויס אונטערן איינפלוס

און אין איינקלאַנג מיט דער יידישער דיכטונג פון דער צייט. סיי די נאַסטאַלגיע נאָך דער אַלטער היים, סיי דאָס געפיל פון סאַציאַלן פראָטעסט און דאָס געוואַלט־געשריי קעגן דער עווללה, וואָס ווערט באַגאַנגען קעגן דעם מענטשן, זיינען געווען כאַראַקטעריסטיש פאַר דער יידישער פּאָעזיע פון דער צייט.

אַבער אַ שיינקס טאָן איז אַן אייגנאַרטיקער : אַ שטילער, אַן איינגעהאַלטענער, אַפט אַ שפילעוודיקער, אַלעמאַל אַ לירישער. אַלץ וואָס ער לעבט דורך, דאָס געזעלשאַפטלעכע ווי דאָס פּערזענלעכע, באַזינגט ער — סענסיטיוו און אַרנט־לעך, אַפט מיט אַ קלוג־טרויעריקן חוש פאַר הומאַר. אַט דער שטילער הומאַר — אַ געמיש פון חכמה, ליבע צום מענטשן און קלוגער רעזיגנאַציע, די פעאיקייט צו זען דאָס לאַכעדיקע, אפילו דאָס לעכערלעכע, אין דעם ערנסטן, אַפט טראַגישן, אין לעבן — איז געווען אַ שטריך וואָס אברהם שיינק האָט פאַרהיט אין זיך אַלע זיינע יאָרן.

צוזאַמען מיט דעם הומאַר פילט זיך אַפט אַ זעלטענע סענסיטיווקייט און דינקייט, ווי אין דער פאַרצייכענונג „מין מוטער“.

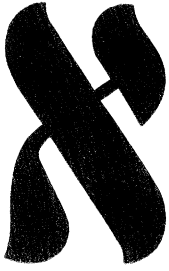
אברהם שיינק איז אַלע זיינע יאָרן, אפילו נאָכדעם ווי ער האָט אויפגעהערט שרייבן, געבליבן ווונדערלעך פאַר־ליבט אין יידישן וואָרט, און זעלטן איבערגעגעבן צו דער יידישער קולטור, וועלכער ער האָט שטיל און געטריי גע־האַלפן און געדינט. באַשיידנקייט און ברייטהאַרציקייט זיינען

געווען סיי פערזענלעכע און סיי געזעלשאפטלעכע מידות
זיינע.

דאָס בוך ווערט אַרױסגעגעבן פון אברהם שיינקס קינדער
ווי אַן אויסדרוק פון ליבע צום אַנדענק פון זייער פאָטער,
ווי אַ באַשיידענער מאַנומענט צו אַ ווונדערלעכן פאָלקס-
מענטש און אַ סענסיטיוון דיכטער.

איטשע גאָלדבערג.

אותעלעך

צוויי און צוואנציק אותעלעך —
אלפלעך און ביתעלעך,
טייערינקע מיר.
מיט א צויבער-שטעקעלע,
מיט א כשוף-פלעקעלע
טו איך נאָר אַ ריר, —

שטעלט איר זיך אין ציילכעלעך,
עפנט איר אויף מיילכעלעך
רעדט איר אַזוי קלאָר...
אלפלעך און ביתעלעך
דערציילן שיינע מעשהלעך
פון פאַר טויזענט יאָר.
פון פאַר טויזנט יאָר.

זיגזאג

זיגזאגט דורך א בליץ אין נעפל
און א דונער הילכיק שאלט.
קארטשעט זיך א דעמב אין צווייען,
ווי א שפלינטער זיך צעפאלט.

בליצט אויף א געדאנק ביים דיכטער,
הילכט אין לופט זיין שטורמיש ליד,
ערגעץ ווערט א הארץ צעריסן
און פאראומערט א געמיט.

אונדזערע לידער...

אונדזערע לידער און געמיטער
בייטן אום זיך מיטן וועטער.
יידישע, טריבע, אומעטיקע לידער,
ווען עס פאלן געלע בלעטער.

ווען מיט וואַלקנס גרויע שווערע
ווערט דער הימל דיק פאַרצויגן,
ווערט דאָס האַרץ פול מרה־שחורה,
און עס וויינען טריבע אויגן.

ווערן הימלען לויטער קלאַרע
און די וועלט מיט ליכט פאַרגאַסן,
דאָן אַנטלויפן שוואַרצע קראַען
און דער טרערן־קוואַל געשלאַסן...

קומט דער זומער פול מיט ליבע,
אַלץ באַגרינט ווערט און באַבלעטערט,
דאָן פאַרשווינדן לידער טריבע,
און די וועלט ווערט דאָן פאַרגעטערט...

די נאַכט און דער דיכטער

ס'האַלט די נאַכט די אויגן אָפּן,
אויך איר דיכטער קען ניט שלאָפּן,
וואָס האָט ביידן זיי געטראָפּן?

די נאַכט, זי טראָגט אַ שוואַרצן שלייער,
איז געשטאַרבן איר געטרייער?

עס זיצט דער דיכטער אַ באַטריבטער,
בענקט ער שטאַרק נאָך זיין געליבטער?

ביידע קענען זיי ניט שלאָפּן,
ביידנס אויגן זיינען אָפּן,
ביידע וואַרטן זיי און האָפּן...

א ליד

פון יאוש ווילסט אנטריגען.
אנטלויפן ווילסטו פון דיין פייך,
אומזיסט, מיין ברודער, איז דיין מי,
זיי וועלן דיך געפינען.

ווי רייטער לויפן זיי פארויס
און היטן ווו דו קערסט זיך.
און ווו דו קומסט, געפינסטו זיי,
ס'איז נוצלאז, וואס דו ווערסט זיך.

ניטא אן ארט אזא אויף דר'ערד,
וואו דו זאלסט זיי אויסמיידן,
זיי זייגען קינדער פון דיין הארץ —
דאס זייגען דיינע ליידן.

א תפילה

איך דאנק דיר, גאט אלמעכטיקער,
און טו דיין נאמען לויבן,
וואס דו האסט מיך בארימט געמאכט —
צו דיכטערטום דערהויבן.

און האסטו מיך שוין, גוטער גאט,
געמאכט בארימט, אומשטערבלעך,
טאָ גיב מיר אויך (איך ווייס דו קענסט)
א הונדערט טויזנט קערבלעך.

marco Ricci

צו א פאבל־שרייבער

דיינע פאבלען מאכן קליגער,
מיינע לידער — הערצער ווייכער.
וואלט די וועלט אונדז ביידן לייענען,
בלייבט פון דומהייט ניט קיין זכר...

און דאס רשעות וואלט פארשוונדן,
זיין די וועלט וואלט א גן־עדן.
נאָר צום טייוול, אויף צו להכעיס,
ויל מען אונדז ניט לייענען ביידן.

דו פרעגסט

דו פרעגסט צו וואָס אַ פּסעוודאַנים,
אַ נאַמען אַ פאַרשטעלטן,
ווען שייַן מיין ליד איז סיי־ווי־סיי,
און לייענט זיך אַזוי זעלטן.

צי איז מיין יחוס ניט פאַרפלעקט,
איך טו דערפאַר זיך שעמען.
און אויף מיין דיכטונג־קונסט מוז איך
באַנוצן פרעמדע נעמען.

אַ טעות מאַכסטו, ליבער פריינט,
דאָס איז ניט צוליב שאַנדע:
דאָס איז צוליב בעל־חובות גאַר,
וואָס זוכן מיך, אַ באַנדע...

עם האָט...

עס איז אין מיין האַרצן אַ בלום לאַנג געוואַקסן,
דאָך האָט זי קיינמאָל ניט געבליט.
עס האָבן געפילן מיין האַרץ מיר צערניסן,
דאָך קיינמאָל באַשאַפן קיין ליד.

געפעלט האָבן שטראַלן, די בלום זאָל דאָרט בליען,
פאַרוויאַנעט האָט שטענדיק די קווייט,
געפעלט האָט אַ ליבסטע פאַר וועמען צו זינגען —
האָט דאָס מיינע לידער געטויט.

און עס דוכט מיר אַז דער הימל
איז דער שפיגל פון דער ערד,
און עס זעט זיך דאָרטן אַלצדינג,
אַלצדינג ווערט דאָרטן געהערט.

פון דעם בלוט וואָס ווערט פאַרגאַסן
ווערט אַ טונקל-רויטער פלעק,
און די וואַלקנס און די כמאַרעס
דריקן אויס מיט זיך די שרעק.

און דאָס ליידן פון דער מענטשהייט,
און פון לעבנס יאַמער-טאַל
שפיגלט אָפּ זיך דאָרט אין הימל,
אין סימנים פיל אָן צאַל.

און עס שטייען פרעמדע דאָרטן
און באַטראַכטן אונדז מיט שפּאַט,
פרעמדע שטערן, פרעמדע זונען,
און דערציילן אַלץ צו גאַט.

און עס דוכט מיר, אַז דער הימל
איז דער שפיגל פון דער ערד,
און איך שעם זיך דאָרט צו קוקן,
ווייל עס ווערט דאָרט אַלץ געהערט.

מיין מוזע

מיין מוזע איז אַ טויבע,
זי הערט ניט וואָס איך רייד,
כ'בעט איר: זינג פון בלומען,
זינגט זי מיר פון נויט.

כ'בעט איר: זינג פון ליבע,
פון הערלעכקייט און פראַכט —
זינגט זי מיר פון חושך,
פון אַ שוואַרצער נאַכט.

ווער איך אויפגערעגט דאָן,
און שריי אויס אויפן קול:
מוזע, ניט פאַרראַט מיד,
טו צוליב אַ מאָל!

טוט זי דאָן אַ זיפּץ גאָר,
פאַרגייט זיך אין געוויין.
מוזע, נעם איך שטאַמלען,
און וויין דאָן אויך אליין.

צו דער מעלאַנכאַליע

אָוועק, מעלאַנכאַליע, פאַרצי ניט
מיט נעפל מיט גרויען די שויבן,
פאַרוואַנדל ניט אין ראַבן, אין שוואַרצע,
די מילך-ווייסע טויבן.

מיין צימער ניט פיל אָן מיט טרויער,
מיין האַרץ מיט קיין אימה-געפילן,
און זאָלן די סטרונעס ווי פריער
קיין טויטן-ניגונים ניט שפילן

און זאָלן פאַרשווינדן די ספקות,
וואָס ליגן ווי גייסטער באַהאַלטן,
און אַלע און אַלע ניט-גוטע,
וואָס לוייערן אַרויס פון די שפאַלטן.

און וואַרטן, ביז ס'זעט זיך אויסלעשן
אין הימל דער לעצטער שוין שטערן,
ביז ס'זעט זיך מיין ליכטל צעשמעלצן,
און איך וועל ניט קענען זיך ווערן.

אָוועק, מעלאַנכאַליע, איר גייסטער,
ניט דרינגט אין מיין האַרצן דעם קראַנקן,
עס לעשט זיך דאָס ליכטל און לעשט זיך,
עס צאַנקען די שטערן און צאַנקען.

אויף דיין הארצן...

אויף דיין הארצן בליען רויון,
פרישע בלומען אלע סאָרטן.
קלער איך אַז דו ביסט דער פּרילינג
און דיין האַרץ אַ בלומען־גאָרטן.

וואָלט איך וועלן זיך פאַרדינען,
זיין דער וועכטער פון דיין גאָרטן,
און ווי אַ געטרייער שומר
איביק, איביק וואַכן דאָרטן.

פון די פרישע רויון־בלעטער
כ'וואָלט אַ וועכטער־ביידל מאַכן,
טעג און נעכט וואָלט איך די בלומען
פון דיין גאָרטן־האַרץ באַוואַכן.

אומדערווארט

אומדערווארט, זיך היינט באגעגנט.
ניט באגריסט זיך, ניט געזעגנט.

בלויז נאָר בליקן, בליקן טריבע
פון אַ לאַנג־פאַרגעסענער ליבע.

און ווי פריער, ס'איז קיין ווונדער,
יעדער איז אַוועק באַזונדער.

ניט באַגריסט זיך, ניט געזעגנט —
מאַלע וועמען מען באַגעגנט.

דאָך אין ביידנס אויגן טרערן,
אומבאַגרייפלעך צו דערקלערן.

MAR

קאנקורעניץ...

איך אים „דו“,
ער מיר „איר“.
אים איז צוואַנציק,
מיר פערציק פיר.
קריגן מיר זיך
צוליב איר.

שריי איך צוציק,
ווערט ער פרעך,
הייסט ער קעמען
מיר דעם פליך.
און אַזעלכע נאָך
ווערטער שאַרפע
וואָס ברענען מיר
ווי שטעך...

ווער איך אויפגערעגט:
יונגאַטש!
וויל פאַרפאַרן אים
אַ פאַטש.
שרייט ער אונטער:
דו פאַרטאַטש!...

איז מיין פנים
גריין און בלאַ...

און עס טוט מיר
וויי אָט דאָ...
און פון איר,
פון מיין מיידל,
איז קיין זכר
מער נישטאָ.

ליבע לשון

פון דעם שיינעם יידיש-לשון
קען מיין ליבסטע ניט קיין סך :
קום איך טעגלעך אין איר צימער
לערנען איר די ליבע שפראך.

קוקט זי אויף די ליפן מיינע
און באנעמט דאָס אַזוי שנעל,
חזרט זי די ווערטער איבער
פינקטלעך ריכטיק אויפן שטעל.

און אַזוי אַלץ קום איך טעגלעך,
קען זי ווערטער שוין אַ סך.
און מיר ביידע זיך פאַרשטייען,
טרוימען אין דער ליבער שפראך.

[„דער גרויסער קונדעס“ — מאַי 21, 1920]

ווען איך קום...

ווען איך קום צו מיין געליבטער,
טראָג איך אין מיין לאַץ אַ בלום.
מיין געליבטע בויגט איר קאָפּ איין,
זאָפט זיך אָן מיט דעם פאַרפּום.

און ווען זי שטייט אַזוי געבויגן,
נוץ איך אויס דאָן דעם מאַמענט,
איך קוש איר קאָפּ דאָן און איר נאַקן
און זי לויפט אַוועק פאַרשעמט.

יוגנט

יוגנט ווייס ניט פון געבאָטן,
וואָס מען טאָר ניט, וואָס מען מעג.
ווי אַן אַדלער אין דער לופטן
שניידט דורך יוגנט פריי איר וועג.

יוגנטס האַרץ — אים וואָס שטורעמט,
ווען עס שוועלט אַרויס זיין פלוט.
פון וועזוויוס פייער לאַוואַ
איז נאָך הייסער יוגנטס־בלוט.

שטראַף ניט, ליבער גאָט, די יוגנט,
צאָם מיט דערנער ניט איר וועג.
יוגנט ווייס ניט וואָס מען טאָר ניט,
יוגנט ווייס נאָר וואָס מען מעג.

קען איד...

קען איד אַ שיין מיידעלע,
איד ליב זי אָן אַ שיעור,
האַב איד אַבער קיינעם ניט
וואָס זאָל דאָס זאָגן איר.

טרעף איד זי, פאַרשעם איד זיך,
ווערט מיין פנים רויט
און גיי אַוועק אָן עלנטער,
ניט־געזאַגטערהייט.

קען איד אַ שיין מיידעלע,
זי ליבט מיך אָן אַ שיעור,
האַט זי אַבער קיינעם נישט
וואָס זאָל דאָס זאָגן מיר.

טרעפט זי מיך, פאַרשעמט זי זיך,
ווערט איר פנים רויט,
און ביטערלעך צעוויינט זי זיך,
ניט־געזאַגטערהייט.

בענקען צוויי נשמהלעך
און ליבן זיך ביז טויט,
און ליידן ביידע שווייגנדיק,
ניט־געזאַגטערהייט.

MR

דער אייביקער דועט

דאָרט וווּ ליבע זינגט איר מזמור,
קומט אַ שלאַנג און העלפט איר מיט.
ליבע זינגט איר געטלעך לידל,
אייפערזוכט איר טויטן ליד.

ליבעס ליד איז צאָרט און איידל,
ס'איז אַ הימלישער געזאַנג,
ס'בלוטיקט שרעקלעך אינעם האַרצן,
ווען עס זינגט איר ליד די שלאַנג.

און דאָך זינגען זיי צוזאַמען —
עס איז אַן אייביקער דועט,
הויבט די ליבע נאָר אָן זינגען,
קומט די שלאַנג און העלפט איר מיט.

וויינט מיין געליבטע...

שטענדיק וויינט זי, מיין געליבטע,
שטענדיק ליידט זי אין דער שטיל,
און דאך קען איך קיינמאל וויסן,
קיינמאל זאגן וואס זי וויל.

וויל איך פרעגן מיין געליבטע:
אפשר ליבט זי מיך ניט מער?
וויינט זי דאן נאך שטארקער, שטארקער,
ס'קומט איר צו דאן נאך א טרער.

ווער איך דאן נאך מער פארצווייפלט,
כ'ווייס ניט וואס באדייט איר טרער:
אפשר ליבט זי מיך ניט טאקע,
נאר צו זאגן איז איר שווער?

הייב איך אן אליין צו וויינען,
וויל אוועק גיין שוין פון איר,
נעמט זי בעטן מיך תחנונים,
ניט פארלאזן זאל איך איר!

און אזוי נאר שטענדיק, שטענדיק,
וויינט און ליידט זי אין דער שטיל.
און איך ווייס ניט און פארשטיי ניט,
און באגרייף ניט וואס זי וויל.

mr

מאן און ווייב

1.

זיצן מאן און ווייב ביים טיש,
אָנגעברוגזט שטיל,
ווי עס פאסט זיך נאך אַ קריג
אין אַ ברוגז־שפּיל.

זיצט דער מאן אין וואַלקנס רויך,
בייסט זיין ליפּ און וואַרט.
„ריידן אָנהייבן מוז זי“ —
איז זי איינגעשפּאַרט.

נאַכגעבן וועט ער היינט ניט,
מעג זיך זיין כאַטש וואָס.
ער שלינגט דעם רויך, דער טאַבאַק גליט,
און לאָזט אים דורכן נאַז.

און דאָס ווייב אין צייטונג קוקט,
אויסגעדרייט צום טיר,
לייענט, לייענט, נאָר ווייסט ניט וואָס,
עס שווינדלט דאָס פּאַפּיר.

נקמה־דורשט רעגט אויף זיין האַרץ
און פּרעסט אים זיין געדאַנק —

געוואָלט זי אַנלערנען האָט ער,
ביז ווייטיק טאָן איר באַנג.

און שאַ ער האָט אַ ווילן פּלאַן,
ניט העלפּן וועט געוויין:
שלאָפּן וועט ער היינט אין קיך,
און שלאָפּן גאַנץ אַליין.

און דאָס אַליין גענוג וועט זיין,
צו ברעכן היינט איר שטאַלץ,
אין אמתן, איין וואָרט פון איר
און ער פאַרגיט איר אַלץ.

און דאָ דערמאָנט ער זיך אַ זאַץ
וואָס אין תּלמוד איז פאַראַן:
„ס'באַגערט דער מאַנצביל שטאַרק אַ פּרוי,
און זי — נאָך מער אַ מאַן“.

ער הויבט זיך אויף פון טיש באַגליקט.
ווי זיס נקמה איז!
ער וועט זי אַנלערנען אַצינד
און בלויז פאַר איר קאַפּריז.

עס קומט די נאַכט, דאָס בעט איז גרייט,
דאָך פעסט איז זיין געדאַנק.
ער בלייבט אין קיך ניט אויסגעטאָן
און לייגט זיך אויפן באַנק...

2.

די באַנק איז האַרט, די באַנק איז קאַלט —
דאָך זיכער איז זיין זיג.
ער פילט זיך שטאַלק, ער מוז זיין בראַוו,
און זי פאַרשפילט דעם קריג.

ער ליגט אַ שעה, ער ליגט שוין צוויי,
ער ליגט און האַרכט און וואַרט.
„זאַל זיין זי שלאָפט? זי רופט אים ניט,
אַט דאָס הייסט איינגעשפאַרט!“

ער וואַרפט זיך אום אַהין־אַהער,
אים ברעכט שוין רוק־און־ביין,
נאַר אונטערגעבן זיך דאָס ניט —
ביז זי קומט ניט צו גיין.

און פלוצלונג הערט ער שוין אַ סקריפּ,
דאָס רירט זי זיך פון בעט.
אים דוכט זיך, אַז זי קומט אַט באַלד —
אויף דעם וואַלט ער געוועט.

ער הערט זיך צו, ער בליקט אַהין,
דער אַטעם בלייבט אים שטיל, —
ער ליגט געקנוילט, ער ציטערט אַזש:
אַהאַ! דערגרייכט זיין ציל!

ער מאַכט די אויגן צו דאָן פעסט,
זי גייט פון בעט אַראָפּ.

אַט קומט זי באַלד און קושט אים הייס
און גלעט אים האַרט זיין קאַפּ.

ער דריקט זי צו זיין האַרצן פעסט
און פילט איר גליאַיק לייב.
ער קושט איר ליפּ און שעפטשעט שטיל:
— איך האָב דיך ליב, מיין ווייב.

נאָר דאָס האָט בלויו געדוכט זיך אים,
אַ שפיצל פון געדאַנק.
ער האַרכט זיך איין, אַרום איז שטיל
און ער ליגט אויפן באַנק.

די באַנק איז האַרט, דאָס ווייב זיינס שלאָפּט,
אין דרויסן איז שוין שפעט.
ער קרעכצט און אַכצט, ער האַלט ניט אויס
און שאַרט זיך שטיל צום בעט...

די פרוי איז צאַרט, דער מאַן איז בראַוו.
דאָס איז פון לאַנג אַזוי.
דער מאַן באַזיגן קען אַ וועלט —
דאָך קיינמאַל ניט די פרוי.

ארוים איז זי פון זיין געדאַנק...

נאַר ווען ער האָט זיין גאַלד פאַרשווענדט,
געבליבן איז זיין האַרץ שוין פּוסט,
האַט ער אָן איר דערמאַנט זיך דאַן,
איר האַרץ האָט זיך אים דאַן פאַרגלוסט.

אַוועק איז ער דאַן צו זיין שראַנק,
און לאַנג, אַ לאַנג האָט ער געזוכט.

ער האָט מיט גאַלד איר האַרץ געקויפט,
און האָט פאַרשלאָסן עס אין שראַנק,
און לאַנג געלעגן איז עס דאָרט.
נאַר פאַרשוונדן איז איר האַרץ געווען —
געוויינט האָט ער דאַן און געפּלויכט.

א בריוועלע...

ס'איז קורצליך מיין בריוול,
געליבטע, צו דיר,
דו מוזט מיר פאָרגעבן,
אַנטשולדיקן מיר.

איך האָב דיר צו שרייבן
געהאַט זייער פיל,
באַשרייבן די צרות
וואָס פייניקן שטיל,

באַשרייבן דעם שאַפּ דיר,
דעם באַס, די מאַשין,
וווּ שטענדיק איך פינסטער,
אַן לעבן, אָן זין,

און טרייב אַלץ דאָס רעדל,
די נאָדל זי פליט.
מיין בלוט ווערט פאָרגליווערט,
איך ווער אַזוי מיד.

און ס'טרעפט איך פאָרטראַכט זיך,
אַמאָל וועגן דיר,
דאָן הער איך שוין קולות:
וואָס חלומט זיך דיר!

2012

אזוי אָט, געליבטע,
ניטאָ אַלץ קיין צייט...
איך קירן איצט. מײן בריוול,
מיר דוכט זיך, מען שרייט.

לילית

לילית פארויס איז געגאנגען.
און איך, איר נאכטיקער שאַטן,
האַב שטיל ווי אַ גייסט פון אַ זינדער
איר יעטוועדן פוס־שטעל באַטראַטן.

און שפעט אין דער נאַכט אין אַ געסל,
אויף טרעפּ אין אַ צימער אַ קויטיקס.
דאָרט האַט מיך די קליפה געפאַנגען
אויף אייביק מיין אומשולד געטויט מיר.

איך גיי אום פון דאָן אָן אַ קראַנקער,
מיט טויטע געפילן אין האַרצן.
און שאַטנס פאַרפאַלגן מיך שטענדיק,
ווי אומשולד — אבליים אין שוואַרצן.

טעג

מאַנטיק, דינסטיק, אַזוי ווייטער —
טעג פון פיר-און-צוואַנציק שטונדן,
ענלעך איינער אויפן צווייטן
דורך דעם גאַנצן יאָר דעם רונדן.

האַט איר טעג שוין מיר דערעסן,
מאַנאַטאַנע ביז צום צווייפל.
אַלע, אַלע איינס דאָס זעלבע,
אַלע איין שוואַרץ יאָר, איין טייוול.

וואַלט איר זיין פאַרשידנאַרטיק,
וואַלט מיר דאָן אַזוי ניט אַרן,
ווי אַ קינד אויף שפּילצייג נייע
וואַלט איך אויף די מאַרגנס האַרן...

[„דער גרויסער קונדעס“ — נאָוועמבער 12, 1920]

עלנט

ס'האט מיך געצערטלט אין וויגל די מאמע.
געגלעט און געקושט מיך, איר איינציק קינד.
צום הארצן פלעגט זי מיך דריקן און האלזן,
געפילט האב איך דאן ווי זי אטעמט געשווינד...

ווען איך פלעג נאָר וויינען און כליפען אָנפאַנגען,
האַט זי שוין, מיין מאַמע, פאַרשטאַנען, געוואוסט,
אַז זי קען מיין וויינען און כליפען איינשטילן
מיט דעם וואָס זי וועט מיר צודריקן צו איר ברוסט.

אַט אַזוי האָט מיך געצערטלט מיין גוטינקע מאַמע,
ביז ענדלעך ס'איז געקומען צו דעם אויך אַן ענד,
אַ צווייטן צו צערטלען האָט זי שוין געקראָגן,
אַ צווייטער ט'פאַרנומען מיין מאַמעלעס הענט.

און שפעטער האָט מיך געצערטלט אַ צווייטע,
אַ יונגינקע ראָזע, אַ מיידעלע שיין.
האַב איך דאָן פאַרגעסן מיין גוטינקע מאַמע,
וואָס האָט מיך געצערטלט ווען געווען בין איך קליין.

ס'האָט אָבער לאַנג ניט גענומען איר צערטלען,
זי האָט אויף אַ צווייטן פאַרביטן דאָן מיך.
מיך האָט זי פאַרלאָזן און אַזוי בין איך עלנט
געבליבן, און קיינער וויל זאָרגן און דאָהן פאַר מיר...

mk. Sivilici

איצט צערטלט מיך קיינער, ניטאָ איצט קיין מאַמע,
ניטאָ איצט קיין ראָזע, קיין יונגינקע שיין,
איך בין איצט גאַנץ עלנט, ס'אַרט פאַר מיר קיינעם —
ס'אַרט פאַר מיר קיינעם, דאַרום זיך איך און וויין.

[„פרייע אַרבייטער שטימע“ — אויגוסט 11, 1906]

די נאכט

די נאכט א פארפוצטע אין גאלד און בריליאנטן
קוקט פון דעם הימל פארחלומט אראפ,
א בחור, א מיידל — צוויי יונגע פארליבטע
זיך זיצן אין גארטן פארריסן דעם קאפ.

די נאכט און דער בחור און מיידל פארבענקטע —
עס טרעפן זיך בליקן פון הימל און ערד..
דער בחור פארציט שטיל א שיינע נאקטורנע,
פון הימל, פון שטערן ווערט שירה געהערט.

דער מזרח נעמט גראָען, די נאכט א בלייך מידע
פארשווינדט ווי דורך צויבער אין הימלשן רויך.
דער בחור און מיידל פארשווינדן פון גארטן,
דורך גרינע אלייען און בלומען — אהיים...

פראָסטער ליים

פראָסטער ליים און פראָסטער ציגל
איז דער חומר, איז דער גוף,
די נשמה זי האָט פליגל
רייסט זיך אייביק אַרויף.

גייט אָן שטענדיק די מלחמה
צווישן גייסט און צווישן גוף
גרייכט דעם הימל ניט נשמה

(ניט פאַרענדיקט — איבער דער צווייטער שורה פון צווייטן
פערז איז געווען צוגעשריבן „צווישן חומר און דעם גייסט“).

פאנטאזיע

(געוויינדמעט א. א.)

ווען איך וואָך אויף אין פרימאָרגן,
בליקט צו מיר אין פענצטער,
פון דעם מזרחס שענסטן פּאַלאַץ,
אַ גינגאַלדענע פּרינצעסן.

און פאַרוואַנדלט ווערט מיין צימער
דורך דעם מזרחס ווונדער כּשוף,
אין אַ פּרעכטיק-גאַלדענעם פּאַלאַץ
פול מיט צויבער און מיט גלאַנץ.

און מיין בעטל און מיין צודעק,
און מיין אַרעמער, קליינער קישן
ווערן דורכגעוועבט מיט פעדים
פון דעם מזרחס ריינסטן גאַלד.

און ווי אַ פּרינץ פון שיינעם מזרח
ליג איך, אַטעם איין פאַרפּיומען,
פון דעם מאַרגענעם פּרישן זעפּיר,
בליק צום בלויען הימל.

כּיטו אַן שנעל מיין גאַלדענעם אַנצוג,
זעץ זיך ביי מיין גאַלדענעם טישל,
נעם אין האַנט מיין גאַלדענע פעדער
שרייב אַ בריוו מיט גאַלדענער טינט.

שרייב מיין געטין זי זאל קומען
צו איר גאלדענעם פרינץ אין פאלאץ,
זי זאל קומען, ניט פארזאמען,
אין איר גאלד געשטריקטן קלייד.

כ'שטייג אַרונטער גאלדענע טרעפּ
און גיי צו מיינע טייערע, ליבע
ברידער, שוועסטער, טאטע־מאמע,
צו באַגריסן זיי: „גוט מאַרגן“...

כ'קוש זיי יעטוועדן באַזונדער,
זייער קינד דער פרינץ פון מזרח,
און ער טרייסט זיי, און דערמוטיקט
און עס טריפן גאלדענע טרערן.

[בן־צבי, „פ. א. שט.“ — פעברואַר, 1912]

דער פויגל

ס'איז גוט צו זיין אַ פויגל
און זיצן אויף די צווייגן —
ווילסטו — קאַנסטו זינגען,
ווילסטו — קאַנסטו שווייגן.

ווילסטו — קאַנסטו פליען,
גרייכן ווייטע הויכן —
און די העכסטע ספערן —
אין דיין פלי דערגרייכן.

ווילסטו — קאַנסטו פליען
איבער ווייטע ימ'ען
קיינער וועט ניט ווערן,
קיינער וועט ניט צאַמען.

ס'איז גוט צו זיין אַ פויגל
און זיצן אין די צווייגן —
ווילסטו — קאַנסטו זינגען,
און ווילסטו — קאַנסטו שווייגן.

MR

פון אלע ליבע

פון אלע ליבע זיסע טרוימען
שטייט מיר איינער פאר די אויגן,
יוגנט הייסט ער יענער חלום,
נאר ער איז שוין ווייט פארפלוויגן.

ווייט פארפלוויגן, לאנג פארשווינדן
ערגעץ הינטער בערג און טאלן.
און אומזיסט איז מיין שטארק בענקען —
קיינמאל מער שוין זיין צוזאמען.

מער שוין קיינמאל זיין צוזאמען,
ווייל איך קען דאס ניט געפינען.
און דערמאן זיך — דאן פיל איך
ווי עס מישט זיך מיר אין זינען.

[בן-צבי — 1912]

איך זאג ניט

איך זאג ניט, אָז די וועלט איז שלעכט
און דאָס לעבן ז'מיאוס —
אַ טראָפּעלע נאָר זונענשיין
און איך שריי אויס: „אַ חיות“.

און זונענשיין איז דאָ גענוג,
פאַר אַלעמען וואָלט קלעקן.
נאָר וואָלקנס שווערע, פינסטערע
זיי טוען עס פאַרדעקן.

וואָלט גאָט געשיקט אַ ווינטעלע,
די וואָלקנס צו פאַרטרייבן,
וואָלט איך אָן אייביק פריילעכער
און גליקלעכער פאַרבלייבן.

איר האַט

איר האַט אַזוי פיל צוגעזאַגט,
אַזוי פיל מיך גענאַרט,
און איך, אַ יינגל נאַרישער,
געגלויבט האָב און געוואַרט.

געגלויבט אין אייער האַרציקייט,
אַז איר באַפרייט די וועלט,
דאָס טייערסטע געגעבן אייך
מיין יוגנט און מיין געלט.

און איצטער, אַ באַטראַגענער,
מיט בליקן טרייב און שטום,
אַ קראַנקער און פאַרלאַזענער
שלעפּ איך זיך אַרום.

איך גלויב ניט מער און האָף ניט מער,
אומזיסט האָב איך געוואַרט.
איר האַט אַזוי פיל צוגעזאַגט,
אַזוי פיל מיך גענאַרט.

הארץ און בלומען...

ווי צוויי ציילן קברים זעען אויס
מיינע בלומען בייטן.
ס'רוט אויף זיי דער קאלטער שניי,
ס'וויל דער פראסט זיי טויטן.

דאך אונטן קלאפט דאס בלומען הארץ,
עס איז דער שניי צערונען.
בלומען לעבן פון דאס ניי
רויטלעך זיך און גרינען.

זונען שטראלן גאלדענע
באגריסן דאס דערוואכן.
שטראלן בלומען קושן זיך
שטיפעריש און לאכן.

.....

ציילן, ציילן קברימלעך
אויפן טויטן גארטן.
ערגעץ ווו אן איינזאמער
וועל איך ליגן דארטן.

ניט איין מאי אַ הערלעכער
וועט אין צייט פארפליסן.

בלויז מיין האַרץ, מיין טריבע האַרץ
די אייביקייט וועט שליסן.

אַלץ וועט בליען פון דאָס ניי,
מונטער וועט אַלץ לאַכן.
איך נאָר איינער ליגן וועל,
אייביק ניט דערוואַכן.

מיין פּרילינג

ס'האָט מיין פּרילינג ניט געבליט —
ניט קיין בלום און ניט קיין קווייט,
און דאָן האָט מיין בענקענד האַרץ
זיך געריסן צו דעם טויט.

ס'האָט די האַפענונג מיך געטרייסט
און האָט מיך גענאַרט,
און געשושקעט מיר אין אויער :
דו נאַריש יינגל, וואַרט.

האַלט איך אַלץ אין וואַרטן,
האַלט איך אַלץ אין האַפן,
אויך איז מיט מיין פּרילינג
די האַפענונג אַנטלאָפן.

דער פּרילינג איז אַנטלאָפן
די האַפענונג איז טויט,
גי איך אום אַ טויטער
לעבעדיקערהייט.

א חלום...

איך חלום — איך גוסס. ס'פארכאפט מיר דער אַטעם,
עס קילן די בלוטן און באַלד בין איך טויט.
איך ווער זיך און קען ניט — איך זינק אין אַן אַפגרונט
און פיל נאָר ווי אַלץ פאַרשווינדט און פאַרגייט.

און איינע, נאָר איינע, דאָס איז מיין געליבטע,
זי זיצט ביי מיין בעטל און האַלט מיך ביים פולס :
עס קלאַפט ניט ! זי פאַלט אויף מיין האַרצן,
איך פיל ווי זי ציטערט, איך פיל איר קאַנווולס.

איך זאַמל אין זיך אַן די כוחות די לעצטע,
און שריי אויס פאַרצווייפלט : אַ ! טייערער שאַץ.
איך וואַך אויף : צום טייוול, ס'איז אַלץ גאָר אַ חלום.
דאָס שפילט מיט מיין פולס זיך די שטוביקע קאַץ.

צום פאזיצן...

- שמיכל, לאך און פויק אין טאץ —
אלע ליבן דעם פאזיצן.
- בראק מיט וויצן לינקס און רעכטס —
נאָר ניט לאַז אַרויס אַ קרעכץ.
- ווען דיר נאָגט אַ טיפּער פיין —
קאַרטשע ניט דיין פנים איין.
- ס'רייסט דאָס האַרץ דיר ? לאַך און פּלאַץ —
הער דיין ווייטיק ווי די קאץ.
- ווילדער, פרעכער פויק אין טאץ,
אלע ליבן דעם פאזיצן.

צו די שטערן

אָ, ליבער גאָט, פאַרוואָלקן ניט,
פאַרצי ניט מיט אַ נעפל רויך
ביינאַכט די גאַלדענע שטערנדלעך,
וואָס פינקלען אין דער הויך.

זיי זיינען מיינע איינציקע,
די איינציקע, די ליבלעכע,
וואָס טרייסטן מיך און צערטלען ליב
אין צייטן שלעכטע טריבלעכע.

די גרויסע זון, די ליכטיקע,
פאַרבאַרגט פון מיר איר ליכטיקייט,
זי וויל קיין שטראַלן שענקען מיר
און האָט פאַר מיר קיין וויכטיקייט.

דערפאַר בעט איך דיר, גאָטעניו,
פאַרצי ניט מיט אַ נעפל רויך
ביינאַכט די גאַלדענע שטערנדלעך,
וואָס קוקן פון דער הויך.

דער קמצן

ציילט דער קמצן זיינע רענדלעך,
לייגט מטבע צו מטבע,
פרוויט דעם קלאנג פון יעדן גאלדשטיק
לייגט אַ מאה צו אַ מאה.

נאַכזעם ציילט ער שוין די מאות,
ציילט און פלוצלונג ער פאַרטראַכט זיך,
קוקט אַרום זיך און אַ פחד
אויף זיין פנים זעט מען, דאַכט זיך.

ציילט ער איין מאַל, ציילט ער צוויי מאַל,
און באַלעקט די בלאַע ליפן.
דורך די פינגער אין אַ בייטל
נעמט ער זיינע רענדלעך זיפן.

מיט אַ רימען דאַן דעם בייטל
דרייט ער איין און פעסט פאַרבינדט ער,
לעשט דאָס ליכטל אויס און פלוצלונג,
ווי אַ בייזער גייסט, פאַרשווינדט ער...

.....
איביק אייביק פוילט דער אוצר,
קיינער וועט דעם קמצן אַרבן.
און אַליין וועט ער פון הונגער
אין תכריכים פרעמדע שטאַרבן.

ML

צינד אָן, גאַט

צינד אָן, גאַט, אין הימל פייער,
כ'האָב אַצינד צו זיצן מורא.
ווי זיי שרעקן מיך די שאַטנס,
מיך באַפּאַלט אַ מרה שחורה.

און אַט קריכן פון דער סטעליע,
פון די ווינקלען, פון די שפּאַלטן
גייסטער שוואַרצע אָן אַ שיעור גאָר.
אוי, ווי שרעקלעך די געשטאַלטן.

הינטער מיר גאַנץ שטיל אויף טשיפקעס,
גייט מען מיך ביים האַלז אַנכאַפּן,
כ'האָב אַ קער צו טאָן זיך מורא,
כ'קען דעם אַטעם ניט אַפּכאַפּן.

צינד, גאַט, אָן אין הימל פייער,
און פאַריאָג זיי די געשפּענסטער,
צינד אָן פייער, איך וועל וואַרטן,
איך וועל וואַרטן דאָ ביים פענצטער.

עס וואכט אויף

עס וואכט אויף די פרינצעסן,
פון מזרח'ס שענסטן צעלט.
זי הויבט אויף איר ברעמען —
באלויכטן ווערט די וועלט.

אירע אויגן וואשט זי
מיט מאַרגנס זיסטן טוי,
זי גיסט זיך אָן פאַרפּיומען
פון בלומען אַלערליי.

דאָן קעמט זי אירע לאַקן,
צעפּאַטלט פון דער נאַכט,
אין הימלס שפיגל קוקט זי,
צירט איר קאַפּ און לאַכט.

זי עפנט אויף דעם פאַרהאַנג
פון מזרח'ס בודואַר
און גייט אַרויס שפּאַצירן
אויף הימלישן בולוואַר.

און וועמען זי באַגעגנט,
באַגריסט זי מיט איר בליק.
די לופט הילכט מיט גוט מאַרגן,
דאָס האַרץ מיט פרייד און גליק.

nrwici

האָב אײך...

האָב אײך מײן חלום מײן ערשטן געשפונען,
איז ער ווי טוי אינעם פּרילינג צערונען.

האָב אײך אַ חלום אַ צווייטן געשפונען,
איז ער ווי אַ זילבערנער וואַלקן אַנטרונען.

האָב אײך מײן חלום דעם לעצטן געשפונען,
האָב אײך אים אַ טויטן אין האַרצן געפונען.

איצט בין אײך אַן אַבל און גיי אום אין שוואַרצן,
אײך ווייך אויף מײן חלום דעם לעצטן אין האַרצן.

דו האַסט...

דו האַסט אַ ווייב, דו האַסט אַ קינד,
און אַרבעטסט פאַר דיין הויזגעזינט.

צי לייכט דער יאָך, צי אפשר שווער,
דיין יוגנט טרוים ניטאָ איז מער.

ס'האַט עמיץ דיך פון גליק באַרויבט,
דיין אידעאַל ליגט האַלב פאַרשטויבט.

און גייסטו וווּ, איז ניט אויף לאַנג,
דו איילסט אַהיים און ס'טוט דיר באַנג.

דו איילסט אַהיים, דו לויפסט געשווינד,
דו האַסט אַ ווייב, דו האַסט אַ קינד...

*
*

ניט געציילטערהייט פאַרשווענדט
די הערלעכסטע מאַמענטן
ווי קינדער קליינע נאַרישע
פאַרטאַכלעווען די סענטן.

און איצטער אַז איך בין שוין קלוג
און חשבון טעג און יאָרן
איז ווייניק וואָס פאַרבליבן שוין
וואָס איך זאָל קענען שפּאַרן.

ביים אווועלע...

ס'גליט מיין אווועלע,
ס'פליען פונקעלעך.
שיינע, גאלדענע,
אָן אַ שיער...
רויטע צינגעלעך
פלאַפלען מעשהלעך
פון אַ מאַל...

אַ ווינטער-נעכטעלע,
אַ בית-מדרש'ל
און אַ שטענדערל,
און אַ חלב ליכט.
אַ שייַן אַ צאַנקענדער,
בלעטער געלינקע
פול מיט אותיות'לעך
אָן אַ צאַל...

דאָ אַ רש"ל'ע,
דאָ אַ תוספות'ל,
דאָ אַ מדרש'ל —
גלייך ביים זייט...
און דאָס שטערנדל
פול מיט קנייטשעלעך...

פון די קשיה'לעך
אן א צאל...

און דאָס ניגונדל
אזא בענקענדער,
אזא רייסנדער —
ציט זיך ציט...
און די אויגעלעך
שליסן, קלעפן זיך,
און דאָס ניגונדל
גוססט, שטאַרבט.

ס'ציט דאָס קעפעלע
צו דעם שטענדערל,
אויף איין וויילעטשקע,
אויף אַ רגע'לע
ס'מורמלען ליפעלעך,
פרעגן קשיה'לעך —
און דאָס ניגונדל
שטאַרבט און שטאַרבט...

ס'צאנקט דאָס ליכטעלע,
גיסט מיט טרערעלעך
געלע, חלבנע,
אויפן בלאַט.
ס'קומט דער שמש'ל
ס'קוקן אויגעלעך
מילד און טריב...

נאך א ליכטעלע,
און נאך א שאטנדל
ביי דעם שטענדערל
וויגט זיך, וויגט...
ס'מישן בלעטער זיך,
און דאס שטערנדל
קנייטשט זיך קנייטשט...

ס'גליט מיין אויוועלע,
ס'פליען פונקעלעך,
שיינע, גאלדענע
אן א שיער...
רויטע צינגעלעך
פלאַפלען מעשה'לעך
און פאַנטאזיעלעך
פון אמאָל...

רב מענדל ירוחמ'ס

(בא לא דע)

ווען לאַנגווייליק ווערט אים, דעם שטן מקטרג,
און ס'וויילט זיך אים טרייבן אביסל קאַטאַוועס,
דאַן גיט ער אַ קלאַפּ זיך אַ שטאַרקן אין שטערן,
דערמאַנט זיך, אַז ווייט ערגעץ העט אין דער ליטע
געפינט זיך אַ שטעטל מיט יידן גאַר פרומע,
און אַז דאָרטן אין שטעטל וווינט מענדל ירוחמ'ס,
אַ ייד גאַר אַ צדיק, גאַטספּאַרכטיק, אַ מורא,
וואָס ימים ולילה נאָר זיצט ער און לערנט,
און היט תּר"ג מצוות, ווי גאַט האָט געבאַטן,
און ווייכט ווי פון פייער פון שטן מקטרג,
און ז'ריין פון עבירות ווי שניי אַ ווייס קלאָרער,
איז איינמאַל אַ שבת פאַרטאַג, גאַנץ באַגינען,
ווען ס'האַט נאָך דער מלך פון שבת געשלאָפּן,
דער מלך פון שבת, רב מענדל ירוחמ'ס,
פאַרזונקען אין טיפע און פרומע חלומות —
געקומען צו אים איז דער שטן מקטרג,
צעמישט אים אין קאַפּ זיינע פרומע רעיונות,
פאַרמישט אים דעם חשבון פון טעג און פון וואָכן,
פון שבת און חול צעדרייט די געדאַנקען —
און ס'דוכט זיך רב מענדלען, ס'איז זונטיק באַגינען,
אַט שטייט אויפן טיש נאָך די ליכט פון הַבדלה,
דער כּוס און די זילבערנע פּושקע פּול בשמים,
און ס'טוט זיך אַ כאַפּ אויף רב מענדל ירוחמ'ס
און לויפט שנעל אַרונטער פון ווייכן געלעגער

און גיסט אָפּ די הענט זיך מיט פּריש נעגל וואַסער
און זאָגט אָפּ די ברכות אַזוי ווי געהעריק,
און נעמט דאָן די אַלטע קאַפּאַטע אַרונטער,
טוט אָן בחפּזון די וואַכיקע שטיוול
און שטעלט זיך גלייך דאַווענען אין טלית און תּפּילין,
און דאַוונט ביחידות אַזוי פּרום מיט כּוונה.
און גלייך נאָכן דאַווענען פּאַרציט ער די ליולקע.

*

און גייט גלייך אין פּירהויז אַרויס אויף די טשיפּקעס,
(ניט וועקן חלילה זיין זלאַטן און קינדער).
און קלייבט דאָרט שפּענדלעך און האַלץ אַ פּאַר שייטלעך,
און טראָגט זיי און לייגט זיי אַריין אין דער הרובע.

.....

אין הרובע ווערט ליכטיק, עס שפּריצן די פּונקען,
אין דרויסן איז קאַלט, אין שטוב אַזוי וואַרעם,
עס רייסט זיך דער רויך פּון דער ליולקע אין קוימען —
רב מענדל ער שעפּטשעט אַ תּפּילה צום בורא...

.....

נאָר פּלוצלונג גענומען אין קאַפּ האַט אים שווינדלעך,
די ליולקע פּון מויל אים אַרויס איז געפּאַלן,
ער האַט פּאַרן קאַפּ זיך געכאַפּט און געשריען,
גערעוועט אַזוי ווי אַן אַקס פּאַר דער שחיטה —
און איז אויפן דיל אין חלשות געפּאַלן.
די ווייב און די קינדער זיך צוזאַמענגעלאַפּן,

עס האָט אים מיט וואַסער זיין זלאַטע באַגאַסן.
נאָר מענדל די האָר פון קאַפּ זיך געריסן,
געביסן די הענט זיך ביז בלוט האָט גערונען,
געקרעכצט און געכליפעט, אַזוי ווי אַן עופּל.

.....

אין הרובע דאָס פּייער איז שטיל אויסגעגאַנגען,
אין קוימען האָט עמיץ געקייכט פון געלעכטער.

.....

אַז איר וועט אַמאָל ערב שבת פאַרפאַרן
אַהי צו אין שטעטל העט ווייט אין דער ליטע,
און זען דאָרט אַ יידן מיט באַרד און מיט שטעקן,
מיט פּאַלעס פאַרקאַטשעט, מיט אויגן וואָס ברענען,
און טרייבט פון די קלייטן די קונים און קרעמער
און טרייבט פון די גאַסן די ווייבער און קינדער,
און שרייט מיט באַנומענע קולות: „ליכט בענטשן“ —
זייט וויסן, אַז דאָס איז רב מענדל ירוחמ'ס,
רב מענדל ירוחמ'ס, מיט וועמען עס האָט זיך
דעם שטן מקטרג געגלוסט טרייבן קאַטאַוועס,
און פון דאָן אָן אַ, אַלס נדר, פאַרפעלט ניט רב מענדל
צו טרייבן די יידן פון קראָמען און קלייטן
און קלאַפּט מיט זיין שטעקן אין פענצטער און טירן,
אַזוי ווי די זון נעמט אַרונטער זיך לאָזן,
אַזוי יעטוועדן פּרייטיק ביי זיך אין דעם שטעטל,
און שרייט מיט באַנומענע קולות און געוואַלטן:
„אַ, יידן! אַ, יידן! שוין צייט איצט ליכט בענטשן“.

סענדער די באַנדע פוסטע פעסל

(בילד)

סענדער די באַנדע פוסטע פעסל,
א שטעקן אין האַנט, אויפן בוזים אַ שלעסל,
פול איז זיין בוזים מיט שמות פאַפיר,
מיינט ער אַז ער איז דער גרעסטער גביר...
די שמות — דאָס זיינען ביי אים דאָקומענטן
פון אייגענע ימען, פון שיפן, אַקרענטן,
וואָס שווימען געלאָדן מיט גאַלד און בריליאַנטן
פון לענדער פון ווייטע, פון אַלערליי קאַנטן.
די קינדער פון שטעטל, מכלומרשט גבירלעך,
זיי צאָלן אים וועקסלען פון זייף די פאַפירלעך...
און סענדער ער שטופט זיי אין בוזים מיט גדולה
און קוועלט פון די אוצרות, וואָס ווערן אַלץ פולער...
אַז ס'איז אין זיין בוזים שוין מער ניט געגאַנגען,
האַט ער אויף זיין פלייצע צוויי זעק אויפגעהאַנגען.
און פול שוין די זעק אויך, אַזוי ווי צוויי האַרבן
האַט סענדער גענומען און פלוצלונג געשטאַרבן.

.....
רב יאַשע דער קברן האַט שווער זיך געמאַטערט,
ביז ער האַט די אוצרות רב סענדערס געפטרט.

א ליטוואק...

שוואַרצער ברויט געמישט מיט קלייען
און אַ קרופניק שיטער בלייד,
נאָר אַ ליטוואַק וועט פאַרדייען
ערגערעס דערפון נאָך אויך.

זיין געפאַלק, פילן שפל —
ניט אַ ליטוואַק צוליב נויט,
זאָל נאָר זיין גענוג קאַרטאַפּל,
עסט ער פישבולבע מיט ברויט.

ערגעץ ווייט אין טיף ראַסייע,
עסט מען זעמל, טרינקט מען וויין,
ליגט דאָס אים אין לינקער פּאה,
הערט ער זיך צו דעם ניט איין.

נאָר וואָס שייך צו אַ פּשטל,
צו אַ סוגיה האַרב און שווער,
ווייס ער ריכטיק יעדעס בלעטל,
ווי איר גיט אים נאָר אַ קער...

אַרעם בלייד און אַפּגעלאָזן
און קען פאַסטן זעקס מעת לעת,
נאָר אַ ליטוואַק וועט וואַלאָזשין
ניט פאַרבייטן אויף אַדעס.

MP

ת

צו פוילן

קינ'ס צייכן אויף דיין שטערן,
ווי גראַווירט אויף מאַרמאָר שטיין,
וועסטו שרעק און גרוילן שפרייטן,
ווי דו וועסט נאָר שטיין און גיין.

וועסטו מיט דיין האַנט פאַרשטעלן
קינ'ס צייכן, פוילנס שאַנד.
וועט פון ווייטן זיך אַנטפלעקן
דיין פאַרבלוטיקטע מערדער האַנט.

איך פארדעכטיק איצט מיין שכן

איך פארדעכטיק איצט מיין שכן,
וועלכער צייגט זיך אזוי העפלעך.
זיין באַנעמונג און מאַניערן
אזוי איידל און פארטרעפלעך.

עפעס דוכט מיר אין זיין שמייכל
ליגט אַ האַס צו מיר פאַרבאָרגן,
און פון קלאַפערשלאַנג דאָס קלאַפן
הער איך אין זיין גרום „גוט מאַרגן“.

און איך זוך אים אויסצומיידן,
קיינ געשפרעכן מיט אים פירן.
ס'דוכט מיר ווי ער וויל די ווונדן
פון מיין יידיש האַרץ באַרירן.

ווען דו

ווען דו האָסט דיין גלייכן דערמאָרדעט
אין אָפענעם קאַמף צי אין קריג —
דאָן מעגסטו שטאַלצירן מיט גבורה,
באַרימען זיך מעגסטו מיט דיין זיג.

ווען דו האָסט נאָר קינדער געמאָרדעט,
מיט רוגזע צעשמעטערט אָן שטיין.
פאַרשאַלטן זאָל ווערן דיין גבורה,
זאָל ווערן פאַרפּלוקט דיין געביין.

הענט פארלאנגט

דאָ פאַרלאַנגט מען, ניט קיין מענטשן
מיט קיין מענטשלעכע געפילן:
הענט געזונטע מאָזאָליסטע — איז
וואָס זיי פאַדערן און ווילן.

הענט געזונטע, מוסקולירטע,
הענט וואָס ריידן ניט, נאָר שטומען.
הענט וואָס ווייסן ניט פון דענקען —
וואָס מען גיט זיי — דאָס גענומען.

און דעריבער, ווען זיי דאַרפן
ווער ס'זאָל טרייבן די מאַשינען —
זוכן זיי דאָ ניט קיין מענטשן,
נאָר זיי ווילן הענט געפינען.

MR

אונדזער וועלט

אונדזער וועלט איז מעוברת —
עפעס וועט זי האבן,
דארף מען שנעלער רופן
שיקן נאך דער באבען.

וועט די גוטע באבע
ס'נייע קינד אפנעמען,
זאל מען כאטש ניט דארפן
מיטן קינד זיך שעמען.

ווארט מען אומגעדולדיק
ס'גיט דאס הארץ א צאפל.
חלילה א פארזעעניש —
זאל בעסער זיין א מפיל.

דער נייער גייסט

ווייסט דו ווער עס האָט באַשאַפֿן
אַט דעם פֿרייען גייסט וואָס שוועבט אַרום?
די נויט, מיין פֿריינט, פֿון אַלע שקלאַפֿן,
וואָס ליידן שרעקלעך אומעטום.

ווייסטו וואָס פֿאַר אונדז קען שאַפֿן
דער פֿרייער גייסט, אַט דער,
די באַפֿרייאונג, פֿריינט, פֿון שקלאַפֿן
און די פֿאַרניכטונג פֿון דעם האַר.

אַמאָר

אַמאָל האָט געקעניגט אמרפל,
און שפעטער די בולבעס. קארטאָפל,
איצט זיגן די רויטע,
עס קעניגט פאַטייטע,
און ס'פילן די בולבעס זיך שפל.

[יוני, 1921 — בן־צבין]

פאר מיין אָפּפּאָרן

איך האָס די שטאַט, איך האָס איר טומל,
איך ליב דעם וואַלד, דעם פרייען הימל,
איך ליב דעם וואַלד, איך ליב דאָס גראַז,
דאָרט בין איך פריי צו טאָן כאַטש וואָס,

דאָרט שפּאַן איך אום, וווּהין איך וויל,
און ווען איך זינג איז מיט געפיל.
איך גיב אַ גיי אַריין אין וואַלד
און גיב אַ הוק — מען ענטפערט באַלד.

אַ קוק אַרויף — אַ פויגל כאַר,
אַ בליק אַראָפּ — אַ גרין קאוויאר,
אַן אַטעם כ'טו, עס שמעקט פאַרפום,
אין לאַץ אַריין די שענסטע בלום.

אַ ליבסטע כ'האַב געאַרעמט גלייך,
און ניט געקלערט, אוועק צום טייך,
די שיך אַראָפּ, מיט הוילע פיס
מען פליושקעט זיך, מען קושט זיך זיס.

.....

און וואָס מען טוט, קיין זינד, קיין שפּאַט.
נאָטור, איך קום, כ'פאַרלאַז די שטאַט.

[בן-ציון, 1911]

ניו־יאָרק

ס'ליגט ניו־יאָרק אין דיר אַ כישוף,
טייווליש איז דיין חן.
טויזנט יאָרן מוז מען לעבן,
כדי דיר צו פאַרשטיין.

איך האָב ניט איינמאַל דיר געשאַלטן
און פון דיר אַוועק.
האַט די בענקשאַפט מיך גענאַגט שוין
גלייך אין מיטן וועג.

האַב געטראַכט דאָן, אַז די לאַנקעס
וועלן געבן פרייד,
האַט דער אומעט מיך געמאַטערט,
שיער ניט ביז צום טויט.

טייווליש איז דיין חן.
נעכטן האָב איך דיר געשאַלטן,
היינט — קוש איך דיין שטיין...

זון-אונטערנאנג

אין דעם מערב'ס צארטע אַרעמס
הויכט די זון איר לעצטן אַטעם
און פאַרהילט דעם גרויסן נפטר
אין אַ סאַמעט שוואַרצן קלייד.

און דער הימל צינדט אָן ליכטער,
און די נאַכט אין אַבל בגדים,
איינגעהילט אין שוואַרצן שלייער,
לאַזט זיך שטיל אויף דר'ערד אַרונטער.

און אין יעדנס האַרצן וועבט זי
אויס אָן אומעט, פול מיט שרעקן,
ס'מורמלען שטיל די בוימער קדיש,
ס'צינדן ליכטער אָן זיך מערער.

ס'קלינגט דער אַוונט-גלאַק אין קלויסטער
און די נאַכטיגאַל פאַרגייט זיך.
ס'פורפלט מער שוין ניט דער מערב —
דעם לעצטן אַטעם אויסגעהויכט שוין.

ס'קומט אַרויס די נאַכט-פרינצעסן,
ליכטער מערער צינדט זי אָנעט.
ס'ווערט די אימה גרעסער, גרעסער
און די נאַכט באַהערשט דעם טראָן...

[בן-ציון, 1911]

וועווערקעס

וועווערקעס קליינינקע
מיט ספריטנינקע פיסעלעך
זיצן אויף צווייגעלעך
און שיילן דאָרט ניסעלעך.

זיי שיילן דאָרט ניסעלעך
אָרויס פון די שעלכעלעך
זיסנקע ניסעלעך,
אָזוי ווי די געלכעלעך.

און טראָגן די ניסעלעך
אָהיים אין די נעסטעלעך
און פילן דאָרט אָנעט
פולינקע קעסטעלעך.

און ווינטער צייט זיצן זיי
ביי זיך אין די נעסטעלעך
און קנאַקן דאָרט ניסעלעך
פון פולינקע קעסטעלעך.

mwr

דער ציילונגען

מיין מאמע

(ס ק י צ ט)

שטענדיק שווייגט זי מיין מאמע. יעדע באליידיקונג וואָס זי קריגט פון טאטן און פון מיר שלינגט זי אַרונטער, זי ענטפערט ניט צוריק, שרייט ניט, וויינט ניט, און שטיל, זייער שטיל בלייבט זי דאָן זיצן, פאַרקוקט זיך ערגעץ אין אַ פינטל, קוקט לאַנג, און נעמט ניט אַרונטער די אויגן פון דאָרט, אַזוי ווי זי וואָלט אין יענעם פינטל עטוואָס געזען, אַזוי ווי זי וואָלט מיטן קוקן וועלן פאַרגרינגערן אירע ווייטיקן און פיין.

אַבער ווי טראַגיש עס זאָל ניט זיין איר שטילער קוקן, אַזוי איז עס נאָך שווערער פאַר מיר זעענדיק ווי זי קוקט אַזוי לאַנג, ניט אַפּקערנדיק זיך אויף אַ רגע, אַזוי ווי פאַר-גליווערט ווערט זי דאָן און אין יענער מינוט וואָלט איך דאַכט זיך אויפן אייגענעם טאָטן, אויף זיך אַליין אַרויפגע-פּאַלן, און פון כעס, זיך, און אים אויסגעזידלט.

אין אַוונט זיצן מיר אַלע דריי ביים טיש און טרינקען טיי. דער טאַטע קוקט אַריין אין אַ צייטונג, איך לייען אַ בוך. די מאַמע לייענט ניט, זי קען ניט לייענען, זי פילט עס גאַנץ גוט... זי פאַרשטייט איר אומגליק, ניט קענען לייע-נען, אַבער זי קען זיך ניט העלפן... זי איז גליקלעך מיט דעם וואָס דער טאַטע זיצט בהרחבה ביים טיש און איז פאַראינטערעסירט אין דער צייטונג, און איך, איר זון, לייען אַ בוך. איך קען זען ווי די שכינה רוט אויף איר פנים. זי איז שטיל, מיין מאַמע, האָט מורא אויסצורעדן אַ וואָרט.

אָדער מאַכן וועלכע ס'איז באַוועגונג, זי וויל אונדז ניט שטערן.

גאַנץ אָפט רייס איך מיינע אויגן אָפּ פון בוך, און באַ-
טראַכט די מאַמע, איך וויל זיך אַריינגראַבן אין איר האַרצן
און וויסן וואָס זי טראַכט איצט, און אין מיר דערוועקט זיך
אַ געפיל פון רחמנות צו איר, איך וואָלט דאַכט זיך איצט
אַרומגעכאַפט זי און געקושט, געהאַלדזט, און בעטן איר
מיר פאַרגעבן פאַר יעדן שלעכטן וואָרט, וואָס איך האָב
איר געזאָגט.

איך דערמאָן זיך איצט, ווי זי, די מאַמע, האָט מיך פיל
מאַל געבעטן איר דערציילן זאַכן, וואָס איך לייען אין ביכל,
אַבער איך האָב יעדעס מאַל אויסגעמיטן איר עפעס דער-
ציילן... און אָפט, ווען זי איז צוגעשטאַנען צו מיר, האָב
איך אפילו גראַב אָפּגעזאָגט, וואָלט זי מיר איצט געבעטן,
וואָלט איך דאַכט זיך קיינמאַל ניט מיד געוואָרן דערציילן
איר וואָס עס קומט פאַר אין ביכל... אָבער זי בעט ניט מער,
און אַ נאָגנדיקער ווייטיק קלעמט מיר אין מיין האַרצן...

דער טאַטע צעשטערט מיר אַביסל די געדאַנקען, ער
עפנט ברייט די צייטונג, און ווייזט מיר אָן אויף אַ שטיקל
נייעס: „לייען דאָס דורך“, זאָגט ער צו מיר, און ער צע-
לאַכט זיך. קענטיק, אַז אים געפעלט עפעס דאָרט אין ציי-
טונג...

די מאַמע קוקט אונדז אָן מיט זשעדנע בליקן, און פרעגט
ביי מיר און ביים טאַטן:
— וואָס איז דאָרט?

דער טאַטע ענטפערט איר גלייך, מיט זיין שטענדיקן,
האַרטן טאָן: „נאָר דו מיש זיך נישט!“

Maxwell Rodwell

איך האָב אויך פאַרגעסן אין מיינע אַקאַרשטיקע געפילן
צו דער מאַמען, און ניט בעסער ווי דעם טאַטנס, גיב איך
איר אַן ענטפער אויף איר בקשה:

— טשעפע זיך אָפּ פון מיר, לאָז מיך צורו!

די מאַמע איז גלייך אַנטשוויגן געוואָרן, שטיל ווי אַ טויב
האַט זי איר קאַפּ אַראָפּגעלאָזן, און נעמענדיק אין האַנט
אַ ברעקל פון טיש, האַט זי עס ווי פון כעס געקנאַטן און
געגריזשעט... און גלייך אין דער זעלבער רגע האַט זי איר
בליק געוואָרפן אויפן לאַמפּ וואָס איז געשטאַנען אויפן טיש,
און שטיל געקוקט אַהין אין זעלבן פּונקט...

איך זע שוין פאַר זיך ניט מער די צייטונג, ניט דאָס
ביכל... איך דערפיל מיין קאַפּ דרייט זיך מיר ווי אין אַ
ווירבל־ווינט, און די געדאַנקען מישן זיך מיר, ביז איך
דערפיל זיך ווי איך וואַלט פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ חיה
און געביסן, געריסן, איך פיל, אַז איך גיי אַרויס פון די
כלים.

איך וואָרף אַ בליק אויף דער מאַמען — זי זיצט, קוקט
אויפן זעלבן פּונקט, אויפן זעלבן פינטל פון לאַמפּ...

ווי אומעטיק ווייזט זיך מיר אויס, זיינען אירע אויגן
איצט, איך פיל, אַז איך באַדאַרף גלייך איר בעטן מיר
אַנטשולדיקן. די טרערן שטיקן מיך אין האַלדז, אָבער איך
קען ניט וויינען, איך פיל אַז זי וועט מיר מוחל זיין, און
דאָס וועט נאָך זיין ערגער פאַר מיר. וואַלט זי מיר ניט מוחל
זיין, וואַלט זי מיך כאַטש געטאַדלט, געטראָטן מיט די פיס...
און איך בלייב זיצן ביי דעם טיש ווי אַ געליימטער,
איך פיל אַז מיינע אויגן סטאַרטשען אַרויס, איך זע איצט

פאַר זיך קיין זאך ניט, אַלץ איז פאַר מיר איינגעוויקלט
ווי אין אַ טומאַן! עס רוישט מיר אין קאַפּ, און איך פיל,
אַז איך ווער וואָס ווייטער שוואַכער, און אָט פיל איך ווי
טרערן נעמען זיך דורכרייסן, נאָר איך שעם זיך וויינען,
איך וויל ניט וויינען אָפּן פאַר דער מאַמען, איך שפאַר זיך
אַן אין טיש, כדי ניט אומפאַלן... איך פיל זיך שלעכט...

די מאַמע באַמערקט אין מיר אַן ענדערונג, און קוקט
אויף מיר מיט מילדע און צערטלעכע בליקן.

— וואָס לייענסטו עפעס, מיין קינד ?

איך וויל איר ענטפערן, נאָר איך קען ניט... איך פיל
נאָר, אַז עמיצער אין מיר וויינט הויך, הויך אויפן קול...

ז י

(ס ק י צ ט)

ביידע זיינען זיי געווען גוטע פריינט, און גאנץ אָפּט
פלעגן זיי רעדן וועגן איר.

און שטענדיק פלעגן זיי זיך נאָרן איינער דעם צווייטן...

קיין גוטע מיינונג וועגן איר האָבן זיי קיינמאָל ביידע
ניט געהאַט, אָפּט פלעגן זיי זי באַרעדן, מאַכן זי צו גאַרנישט
איינער פאַרן צווייטן, אָבער אין האַרצן ביי זיך האָט יעדער
געוואָסט, אַז דער צווייטער זאָגט ליגן וועגן איר...

ער, אָדער ווי מען האָט אים גערופן, מאַקס, פלעגט
וועלן איבערצייגן זיין גוטן פריינט, אַז זי איז קיין מענטש ניט,
עפעס אַ גאַרניט, זי איז אפילו ניט שייך, גאַרניט אַנציענד,
כאָטש אין אמתן איז זי געווען שייך, באַצויבערנד. אירע
פאַרטרוימטע הימל-בלויע אויגן, וועלכע פלעגן שטענדיק
קוקן אין אַן אומענדלעכער ווייטקייט, האָבן געקענט פאַר-
כישופן יעדן איינעם, און מאַקס פלעגט פאַר זיין פריינט
אַנרופן אירע פאַנטאַסטישע אויגן „קעלבערנע“.

איר פנים, וואָס איז געווען קלאַר ווי אַלאַבאַסטער, אירע
צאַרטע הענט, איר איידעלער האַלדז, איר גוט אַנטוויקלטער
קערפער — דאָס אַלץ פלעגט מאַקס באַצייכענען מיט איין
וואָרט: „זויערמילך“ און נאָך אַזעלכע נעמען, וועלכע ער
פלעגט אויסזוכן פאַר זיין פריינט, כדי זי צו פאַרמיאָסן אין
זיינע אויגן...

און זיין פריינט האָט דאָס פאַרשטאַנען. אָבער ניט בעסער

איז אויך ער געווען, מיט נאך ערגערע אויסדרוקן פלעגט ער זי באצייכענען פאר מאקסן.

און יעדער איינער פון זיי האָט געחלשט נאָך אירס אַ בליק. איר בליק האָט זיי געקענט גליקלעך מאַכן. די באַרירונג פון איר האַנט האָט געקענט אין זיי אַנצינדן די העכסטע ליידנשאַפטן, אירס אַ וואָרט האָט זיי געקענט פאַר-טראָגן אין די הויכע פאַנטאַזיעס, און גליקלעכע האָבן זיי זיך געפילט אין איר קעגנוואָרט, און דאָך האָבן זיי איינער פאַרן צווייטן געלאַכט פון איר...

יעדן אַוונט, ווען מאַקס גייט ערגעץ אַוועק, און זיין פריינט פרעגט אים, ווו ער גייט, איז זיין ענטפער: „צו אַ פאַרזאַמלונג“ אָדער צו אַ „לעקציע“, אָבער זיין פריינט פאַרשטייט, אַז דאָס איז אַ ליגן: לויט דער מינע אויף מאַקסעס פנים, זיין אַראַפגעלאַזענעם בליק, דערקענט ער, אַז ער גייט צו איר.

— וועסטו אפשר היינט זיין ביי איר? — פרעגט אים זיין פריינט.

— טשעפע זיך מיר אָפּ מיט איר! אַן אינטערעס גע-פונען ווו צו גיין: דיר ליגט מער ניט אין זינען ווי זי!

אין מאַקסעס ענטפער דערפילט ער אַז ער, זיין פריינט וויל אים אָפנאַרן. ער פאַרשטייט אים אַזוי גוט. בעסער געזאַגט, ער פאַרשטייט זיך. מאַקס בלייבט אַ וויילע לענגער מיט זיין פריינט, און פרעגט:

— וואָס, דו דענקסט דאָרטן צו זיין היינט?

— אפשר, איך האָב איר אַ ביכל אַוועקצוגעבן, און דער-נאָך קום איך אַהיים.

זייערע אויגן באגעגענען זיך ווידער, און גלייך לאָזן זיי די אויגן אַראָפּ, ווי איינער וואָלט זאָגן: איר נאַרט איינער דעם צווייטן, ביידע ווילט איר פאַרטומלען איינער דעם צווייטן, איר וועט דאָך דאַרטן ביידע זיין.

— ווען גייסטו אַהיין? — פּרעגט אים מאַקס ביים אַרויס-גיין, האַלטנדיק די קליאַמקע אין האַנט.

— כּווייס, אַרום צען דעם זייגער, אָדער שפּעטער. איך וועל זען, אפשר וועל איך איר אַפּטראַגן דאָס ביכל מאַרגן? — ווייסטו וואָס — זאָגט מאַקס, און זיין קול ווערט אַביסל נערוועזער, גיב מיר דאָס ביכל, איך גיי דאַרטן פאַרביי, וועל איך אַריינלויפן און איר אַפּגעבן דאָס ביכל. אַריינגעפאַלן, קלערט ער זיך, אָבער גלייך פאַרכאַפט ער זיך, אַז ער דאַרף אַפּנעמען דאָס ביכל פון זיינעם אַ באַ-קאַנטן.

און ביידע פילן איצט דאָס זעלבע. ביי ביידן אין האַרצן גריזשעט די אייפּערזיכטיקייט, ביידע ווייסן גוט, אַז קיין איין וואָרט אמת רייזן זיי ניט. ביידע ווילן דאַרט זיין היינט, און ביידע וועלן זיי זיין, אָבער יעדערער פון זיי זוכט אַ מיטל, ווי אַזוי צו זיין ביי איר אַליין.

מאַקס איז אַרויס פון הויז: „ס'איז אַ ליגן, ער וועט דאַרטן באַלד זיין, און ניט ווי ער זאָגט צען דעם זייגער...“ ניט דעם ערשטן מאָל איז דאָס געווען אַזוי, זייט זיי האָבן זיך, צום ערשטן מאָל, באַקענט מיט איר.

יעדן אַוונט גייען זיי ניט צו איר, און דאָך האָט זיי זיך נאָך ניט איינגעגעבן, אַז איינער פון זיי זאָל פאַרבלייבן אין דער היים און ניט זיין דאַרטן, און אַלע טאַג אין דער זעלבער צייט.

און ווי חלשן זיי ביידע צו זיין אליין מיט איר, אליין ריידן מיט איר, ניט האבן דעם צווייטן מיט זיך אפשר וואלט זיך זיי איינגעגעבן, ווען עס איז גוט דורכריידן זיך מיט איר, ערקלערנדיק זיך אין ליבע צו איר, און דאן... דאן... און יעדער איינער האט דאס זעלבע געטראכט, דאס זעלבע זיך פארגעשטעלט. און קיינמאל האט זיך דאס זיי ניט איינגעגעבן.

אזוי גייענדיק האט זיך מאַקס דערמאָנט, ווי אזוי ער האט זיך איינמאל דערוואָסט אָן זי אַרבעט ניט אַ טאָג. און דעריבער האט ער אין דער פרי ניט געוואלט אויפשטיין, און אויף זיין פריינטס פראגע, פארוואס ער גייט ניט צו דער ארבעט, האט ער געענטפערט, אַז אים טוט דער קאָפּ וויי. און זיין פריינט איז שוין אויך ניט געגאנגען צו דער ארבעט, דערקלערנדיק אַז עס איז קיין אַרבעט ניטאָ. אזוי ווי דאָס האַרץ וואָלט אים געזאָגט: ניט גיין צו דער אַרבעט היינט, זי איז היינט פריי, און מאַקס וועט קענען אַ טאָג גליקלעך זיין.

און זיין פריינט האט זיך ניט גענאָרט, מאַקס איז אַ זייגער צען דעם זעלבן פרימאָרגן געזונט געוואָרן. און אזוי גייענדיק איבער דער גאָס האט ער זיך אויך דערמאָנט, ווי אזוי ער האט עפעס אַ פראַשיק גענומען, וועלנדיק איבערצייגן זיין פריינט, אַז ער איז אויף אַן אמתן קראַנק, נאָר יענער האט ניט געקוקט, אזוי ווי ער וואָלט זען, אַז דעם פראַשיק, וואָס ער האט גענומען, האט ער באַהאַלטענערהייט צוריק אויסגעשפייט.

מאַקס איז איצט אין כעס געוואָרן אויף אַלעמען — אויף זיך, אויף זיין פריינט. אין קאָפּ לויפן אים דורך איינפאַלן.

אָבער גלייך ווערן זיי ביי אים צעשלאָגן. ער וויל דאָך אויס־
זוכן אַ מיטל, ווי אַזוי אָפּצונאַרן זיין פּריינט, אָבער ער קאָן
זיך ניט דערטראַכטן — אַלע מיטלען, דוכט זיך אים, ווייסט
זיין פּריינט אויך.

ער וואָלט דאָרט מיט איר אַליין גליקלעך געווען, אָבער
זיין פּריינט, זיין פּריינט...

נאָר איינמאָל איז מאַקסן איינגעפאַלן אַ שפּאַגל נייער
פּלאַן: אָט דאָס איז אַן אַריגינעלער פּלאַן, האָט ער ביי
זיך געטראַכט. ער וועט אַוועקפאַרן פון דאַנען, ערגעץ אין
אַ קליין שטעטל, און ער וועט שרייבן בריוו צו איר און
אין די בריוו וועט ער קענען זיך דורכריידן מיט איר, זי
וועט געוויס קיינעם די בריוו ניט ווייזן. אויף זיין פנים האָט
די שכינה אָנגעהויבן רוען — אַ גליקלעכער איינפאַל!

איין אַוונט האָט ער עס דערציילט זיין פּריינט. ער האָט
אפילו בשעת מעשה געזען, ווי זיין חבר איז ניט צופרידן,
אָבער ער האָט פאַרשטאַנען, אַז אין האַרצן מיינט יענער
אַנדערש. ער האָט געוויסט, אַז זיין פּריינט מאַכט מיט אַ
כיוון אַזאַ מינע, אים צו ווייזן אַז ער וויל ניט אַז ער זאָל
אַוועקפאַרן. נאָר אין דער זעלבער צייט האָט זיין פּריינט
אים געזאָגט, ווי גוט עס איז צו זיין אין די קליינע שטעט־
לעך, ווי רואיק מען לעבט דאָרטן, און ער אַליין וואָלט
חשק געהאַט צו פאַרן זיך באַזעצן אין אַ קליין שטעטל,
און ער וועט געוויס אַזוי טאָן אין גיכן.

— פאַר — האָט ער אים געזאָגט — איך וועל מיט
אַלע מעגלעכקייטן זיך סטאַרען צו זיין דאָרטן אין צוויי
וואָכן צייט.

מאָקס האָט געוואָסט אַז זיין פריינט זאָגט ליגן, אָבער דאָס מאָל איז ער צופרידן געווען מיט זיין פלאַן. ער האָט געזען, אַז זיין פריינט פאַרשטייט טאַקע ניט דעם גוטן, גוטן איינפאַל. „דאָס מאָל וועט זיך מיר איינגעגעבן“, האָט מאָקס געטראַכט, און גליקלעכע פאַנטאַזיעס האָבן אים אַרומ־געכאַפּט: אים האָט זיך פאַרגעשטעלט, ווי אַזוי ער זיצט איינער אַליין און לייענט אירע בריוו, און ווי אַזוי ער שרייבט איר וועגן אַלעם גענוי, און בלויז זיי צוויי, ער מיט איר, ריידן זיך דורך, וועגן וואָס נאָר זיי ווילן קענען זיי זיך דורכשרייבן. גליקלעך, גליקלעך! ...

פאַרן אַוועקפאַרן האָט מאָקס מיט זיין פריינט ווידער גערעדט וועגן איר. זיין פריינט האָט אים געשווירן מיט די הייסטע שבועות, אַז פון היינט אָן וועט ער שוין ניט גיין אַהין, ניטאַ מיט וועמען אַ וואָרט אויסצורעדן, און גאַנץ פרישע בלבולים האָבן זיך ביי מאָקסעס פריינט דעם אַוונט געפונען. „איך פאַרגין דיר ניט“, האָט זיך צום סוף מאָקסעס פריינט צו אים אַנגערופן, „דו ווערסט פטור פון דעם גאַנצן שמוץ“ ...

מאָקס איז אַוועקגעפאַרן אין שטעטל. די גאַנצע צייט פאַרנדיק איז אים געווען לאַנגווייליק, ווי פון פעך האָבן זיך אים געצויגן די מינוטן. ער וואָלט שוין וועלן זיין דאָרט אין שטעטל און איר גלייך שרייבן אַ בריוו פון דאָרט. און די פאַנטאַזיע האָט אים אויסגעמאַלן אַ בריוו געשריבן פון איר צו אים, און אים דוכט זיך אַז ער לייענט איר יעדן אות, און ביסלעכווייז ווערן זיי פריינטלעכער, אינטימער, און

אַט שרייבט זי אים שוין: „מיין טייערער מאַקס“, און אונ-
טערגעשריבן „דיינע אויף אייביק“... ווי גליקלעך, ווי גוט,
ווי זיס!...

אַט איז ער שוין אין שטעטל. ער שרייבט זיך שוין דורך
מיט איר און מיט זיין פריינט. יעדעס מאָל, ווען ער לייענט
דורך אַ בריוו פון זיין פריינט, פילט ער, יענער נאַרט אים.
ער דאַרף יעדעס וואָרט פון בריוו איבערדרייען קאַפּויער...
אַמאָל האָט אים זיין פריינט געשריבן, אַז זי לאַכט זיך
אויס פון זיינע בריוו, מאַכט שפּאַס פון זייער אינהאַלט, און
זיין מיינונג איז, אַז מער זאָל ער צו איר ניט שרייבן, ניט
האַבן צו טאָן מיט אַזאַ פּלאַפּלערקע.

ער האָט געלייענט און געקוואָלן: „דאָס איז אַ ליגן“,
האָט ער זיך געקלערט, „איך קען אים“. און דאָך האָט
אים אין האַרץ געציטערט. ווער ווייס, וואָס ער קאַן דאַרט
אַנריידן? און אַ קאַלטער שווייס פּלעגט אים ביי דעם
געדאַנק באַגיסן דאָס פנים, און רויט פּלעגט ער ווערן.

איינמאָל האָט ער געקראָגן פּלוצלונג אַ בריוו פון זיין
פריינט, ווו ער שרייבט אים, אַז ער האָט פאַר אים אַ טייערע
שטעלע; ער וועט קרייגן נאָך מער ווי ער אליין, און גלייך
זאָל ער קומען, ניט פאַרזאַמען קיין איינציקע מינוט. ער
האָט אין דעם בריוו אויך געזען זיין פריינטס אייפּערזיכ-
טיקייט, ער האָט איצט פאַרשטאַנען, אַז זיין נייער פּלאַן צו
זיין אין שטעטל און שרייבן בריוו, פּאַלט אויך דורך. זיין
פריינט האָט שוין דאָס פאַרשטאַנען, אָבער ער האָט שוין
מער ניט געקענט פאַרבלייבן, די אייפּערזיכטיקייט האָט אים
אינגאַנצן באַהערשט, און צוריק איז ער אַוועקגעפאַרן אין
שטאָט.

ער האָט פאַרשטאַנען איצט, אַז זיין פריינט קען אים
שעדיקן מיט אַ גאַנץ נייעם פלאַן. וואָס פאַראַ פלאַן האָט ער
אַליין ניט געוואָסט. אָבער ער האָט געפילט, דאָס דורכ-
שרייבן זיך מיט איר האָט זיין פריינט נאָך מער אייפערזיכ-
טיק געמאַכט. יענעם האָט זיך איצט געדוכט, אַז אין יעדן
בריוו מוז עטוואָס זיין פאַרבאָרגן... איצט איז קלאָר פאַר
זיין פריינט דער צוועק פון זיין אַוועקפאַרן, און קיין נייע
מיטלען זיינען שוין ביי מאַקסן ניט געווען.

ווען ער איז געקומען צו אים, האָבן זיי ווידער אָנגע-
פאַנגען זיין צוזאַמען, און לעבן ווי גוטע פריינט. אָבער זיי
פאַרשטייען זיך ניט איינער דעם צווייטן, זיי קענען ניט
אויסגעפינען קיין ניי מיטל, ווי אַזוי איינער זאָל קענען
פטור ווערן פון דעם צווייטן. אַרויסקלייבן זיך פון דער
קוואַרטיר, האָט יעדער מורא, עפעס אַזוי ווי זיי געטרויען
זיך ניט.

זיי פרווון זיך אָפטמאָל אָפנאַרן וווּ זיי גייען, אָבער זיי
קענען ניט.

און יעדן אָונט, ווען איינער גייט צו אַ פאַרזאַמלונג,
זיכער אַז דער צווייטער גייט שוין שלאָפן, ווייל ער איז
מיד, באַגעגענען זיי זיך אין קאַרידאָר, וווּ איר קוואַרטיר
געפינט זיך...

חיימקע

חיימקע איז אַ בן יחיד, איז פאַרשטענדלעך אַז ער איז
ווי אַן אויג אין קאַפּ פון טאַטע־מאַמע.

און אויף יעדן טריט און שריט, וווּ חיימקע גיט זיך נאָר
אַ קער, טרעפט ער זיך אַן מיט דער מאַמעס אויגן.
— ווילסטו עפעס, מיין אוצרל ?

חיימקע קען עס ניט פאַרטראַגן, ער פילט זיך ווי גע-
שמידט אין קייטן... און קיין קלייניקייט, עס ווערט אים
מיאוס, נאַכאַנאַנד גייט מען אים נאָך, און ווידער און נאָך
אַ מאָל: חיימקע, ווילסטו עפעס ?

חיימקע איז שוין באַלד אַכצן יאָר אַלט, און די מאַמע
אויגלט און צערטלט אים, ווי ער זאָל זיין אַ קליין קינד.

עס איז אים געווען אַזוי דערווידער אַז ער איז איין
מאָל אַנטלאָפּן פון דער היים אין אַ גרויסער שטאָט.

אַפגעווען דאָרט אַ קורצע צייט, און טאַטע־מאַמע האָבן
אים טאַג־טעגלעך פאַרוואַרפּן מיט בריוולעך.

— „מיין אוצרל, מיין טייער קינד, מיין טרייסט“, שרייבט
די מאַמע, „קום אַהיים, עס וועט דיר פון פויגל־מילך ניט
פעלן...“

ליינענדיק די בריוולעך פון טאַטע־מאַמע פילט חיימקע
ווי ער גייט אויס, עס ווערט אים אַזוי שלעכט... אי ער האָט
רחמנות אויף טאַטע־מאַמע, אי עס עקלט אים זייער צערט-
לעכקייט... אָבער דאָס רחמנות־געפיל געווינט, און חיימקע
פאַרט אַהיים.

און אז די מאמע האט אים דערזען, איז זי אים אויפן האלדז ארויפגעפאלן, געקושט, געדריקט אים צום הארצן, געוויינט.

— מיין טייער קינד, מיין גאלד! פאר וואס האסטו אנדז פארלאזט, האט דיר דען עפעס געפעלט? זאג, זאג. אבער היימקע קען ניט ריידן. ער קען זיי ניט וויי טאן... דער מאמעס טרערן האבן אים אזוי צעבראכן, אז ער האט אויך ביטערלעך געוויינט.

און טאטע-מאמע ווייסן ניט, וואס צו טאן מיט אים. נאך טייערער, ווי פריער, ווערט ער זיי, און נאך מער ווי פריער, גייען זיי אים נאך. עסט ער, זיצט די מאמע אנטקעגן אים:

— עס, מיין קינד, פארוואס עסט דו ניט?

און היימקע פילט ווי ער גייט אויס. הויבט ער אויף די אויגן און וויל אַ קוק טאן ערגעץ, שלאגט ער זיך אָן אין דער מאמעס אויגן, ווי זי קוקט אויף אים.

גייט ער ערגעץ ארויס, גייט אים די מאמע נאך: „זע, מיין קינד, ניט פארקיל זיך, טו זיך גוט אָן, נאָ נעם אַ שאַליקל, אַ באַשליקל, וויקל זיך גוט איין...“

קומט ער ווינטער צייט פון גאָס, שטייט שוין די מאמע ביים טיר און ווארט, כאַפט אַראָפּ זיין מאַנטל און נעמט צו דעם שאַליקל. „ווי ביסטו, קינד מיינס, געווען?“

און ביי היימקע אין האַרצן קאַכט. ער קען ניט רעדן, עס בלייבן די ווערטער אים שטעקן אין האַלדז...

ביינאַכט איז ניט אויסצוהאַלטן, יעדע מינוט לויפט די מאַמע צו, דעקט אים איין, לייגט אים קישנס אויף די פיס: „נעבעך, פויגעלע“, שעפטשעט זי שטיל, כדי אים ניט אויפצו-

MR

וועקן. אבער היימקע שלאפט ניט. ער זעט און פילט ווי די מאמע שטייט איבער אים, ווי איבער א בר-מגן, און שטיל אין זיך וויינט ער.

גיט היימקע אפטמאל פון שלאף א הוסט, קערט זיך וועלטן... די מאמע טרעט שוין פון זיין בעט ניט אָפּ.

— וואָס איז דיר, היימקע, וואָס איז דיר, קינד מיינס, טוט דיר דאָס הערצעלע וויי? דאָס קעפעלע?

און גלייך דערפילט ער ווי די מאמע טאַפט אים שוין דעם קאַפּ...
— אפשר, טייער קינד, רופן א דאָקטאָר, האָ?

און היימקע גייט אויס ווי א ליכט, ער פילט, אַז טאַטע-מאמע וועלן אים קראַנק מאַכן

און איינמאל איז היימקע טאַקע קראַנק געוואָרן, און וווּ נאָר אַ דאָקטאָר אין שטעטל איז געווען ביי אים...

אַ היץ-קרענק האָט ער, האָבן די דאָקטוירים פעסטגע-שטעלט. נו, קערט זיך אַ וועלט. אין די בתי-מדרשים לויפט היימקעס מאַמע, מען רייסט קברים, מען דינגט תהילים-זאַגער...

און היימקע רעדט פון היץ, שילט טאַטע-מאמע:
„איר האָט מיך געהרגעט!“ — האָט ער פון היץ גע-שריגן.

און טאַטע-מאמע טרייסלען זיך, ס'קלאַפט זיי אַ צאַן אַז אַ צאַן פון שרעק, זיי פילן אַזוי ווי זיי וואָלטן שולדיק

געווען, מסתמא ניט גוט צוגעזען, ניט אכטונג געגעבן גוט
גענוג.

חיימקע רייסט זיך פון בעט, צום טאטן, צו דער מאמען
— וויל זיי שלאגן.

איינמאל האט ער זיך ארויפגעכאפט צו דער מאמען, און
איר א שטארקן זעץ געגעבן — פון היץ.

ביי דער מאמען איז די גאנצע באק געשוואלן געווארן,
און א גרויסער סיניאק איז פארבליבן... די מאמע איז
צופרידן, אבי געזונט זאל ער איר זיין...

די געפאר איז אריבער. חיימקען איז בעסער געווארן
און די היץ האט זיך פארקלענערט.

טאטע-מאמע ווייסן ניט וואס צו טאן פון שמחה, אין
פושקעס געלט געווארפן, געשענקט נדבות — אלץ, אלץ
געטאן...

„איך דאנק דיר גאטעניו, איך דאנק דיר“, האט חיימס
מאמע געדאנקט גאט, האלטנדיק די הענט צום הימל... און
טרערן גיסן זיך פון אירע אויסגעוויינטע אויגן...

און חיימקע איז שוין באַלד אינגאנצן געזונט; ער קען
נאך אפילו ניט אראפגיין, און די מאמע וועט עס סיי ווי
ניט דערלאזן, אז ער זאל אראפ פון בעט צו פרי — חלילה
זיך פארקילן א צווייט מאל.

איין מאל איז חיימקע אזוי געזעסן אין בעט, די מאמע
זיצט לעבן אים, און קוקט אויף איר געפונענעם אוצר.

חיימקע באַטראַכט די מאַמע: אַזוי דאָר געוואָרן, ניט
צו דערקענען זי, אַזוי בלאַס אויסגעחושכט, ער דערזעט
ביי דער מאַמען אַ בלויען צייכן אויף דער באַק.

— מאַמע, פּרעגט ער, — וואָס איז דאָס פאַר אַ צייכן,
אויף דער באַק ביי דיר?

די מאַמע האָט געשוויגן; אָבער חיימקע ווייס, פאַר-
שטייט, אַז מסתּמא האָט ער איר דאָס געמאַכט, פון היץ,
דעם צייכן.

און אַ געפיל פון רחמנות נעמט אים דורך... אָבער גלייך
דערמאָנט ער זיך אין איר צערטלעכקייט, פון וועלכער עס
ווערט אים ניט גוט, און אַ געפיל פון עקל רייסט זיך אַריין
צו אים אין האַרצן...

און חיימקע איז שוין געזונט, און ליידט נאָך פון טאַטע-
מאַמעס אויפּמערקזאַמקייט, נאָך מערער ווי פריער, ער קען
זיך קיין ריר ניט טאָן, וווּ די מאַמע זאָל אים ניט נאַכגיין.

אָבער אַנטלויפן, ווי ער האָט עס איין מאָל געטאָן, קען
ער ניט; ער האָט קיין מוט ניט, אַ רחמנות, אַ רחמנות
אויף זיי...

און דער רחמנות וועגט אַריבער אַלע זיינע אַנדערע געפילן.

א שטארקער קאנקורענט

ביידע ליבן זיי ליווען, און ביידע גייען זיי אריין צו איר. איינעם פון זיי רופט מען מאַקס. אַ געשעפטס־מאַן איז ער, אַרבעט פאַר אַ פירמע, וויסט נאָר ווי צו מאַכן אַ דאָלאַר. גייט געקליידט פּיין, מיט אַ גאַלדן זייגערל, אַ ברייליאַנטענע שפּילקע אין שניפּס. זיין פנים איז ניט מיאוס, אַ שטאַלצ־קייט, אַ זאַטע זעלבסטצופרידנקייט ליגט שטענדיק אויסגע־גאַסן אויף זיין פנים.

דער צווייטער איז הערי. ער איז שוין אַן אידעאָליסט, מיט לאַנגע צעשויבערטע האַר, אַ קאַלנער ניט צו דער־קענען אויב ער איז ווען גאָר ווייס געווען. פון קיין מאַנטל האָט זיך אים אפילו קיין מאַל ניט געחלומט, און ניט צו פאַרקילן זיך, האַלט ער שטענדיק אַנגעשטעלט דעם קאַלנער פונעם רעקל, און פאַר איינס זעט שוין קיינער ניט ווען ער גייט דורך דער גאַס, וואָס פאַראַ קאַלנער אונטן איז.

אַביסל צרהדיק איז מיט זיינע שיד. זייטיקע ווייסן אפילו ניט, וואָס אונטן טוט זיך, ווייל דער אויבן פון די שיד איז דאָס רוב ביי אים גאַנץ, נאָר אונטן, אונטערן שוך בלאַזט אַריין אַ ווינטל. פאַרן ווינטל וואַלט ער שוין קיין מורא ניט געהאַט, נאָר פאַר פייכטקייט ציטערט ער, איבערהויפט ווען ער דאַרף גיין אין אַ הויז, און אויפן דיל בלייבן פיס מיט פינגער.

נאָך דאָך פאַלט הערי ביי זיך ניט אַרונטער. אין אַזאַ געזעלשאַפט ווי מיט מאַקסן, איז טאַקע ניט גוט, אמת ביטער.

ער פילט זיך דאָרטן עפעס ווי אַ יינגל, אַ גאַרנישט, אַ לאַ יוצלח, וואָס טויג צו קיין זאַך ניט. נאָר ביי אייגענער חברה איז ער ניט אַבי ווער: מען רעכנט זיך מיט זיינס אַ מיי-נונג, מען ווייס, אַז אין די שוואַרצע פינטעלעך קען ער זיך צו יעדער צייט פאַרהערן מיט יעדן איינעם.

ליזען האָט ער ליב מיטן גאַנצן פייער פון זיין נשמה. מיט ריינער ליבע, ניט ווי מאַקס: ווייל משטיינס געזאָגט, קען אַ ביזנעס-מאַן ליבן?

און הערין ווערט מאַקס אַזוי עקלדיק, אַז ער שטעלט זיך פאַר, אַז ווען ער איז ליזע, וואָלט ער אים אַרויסגע-שטויסן, אַז זיין פּוס זאָל מער ניט אַריינקומען אַהין...

אים האָט זיך שוין טויזנט מאל געוואָלט ריידן צו ליזען וועגן מאַקס, דערקלערן איר וואָס עס הייסט ליבע, ווי אַזוי מען דאַרף ליבן: ער איז דאָך אַזוי באַקאַנט מיט דער פּילאָזאָפּיע פון ליבע...

אַ, האָט ער איינמאל צו זיך אויסגעשריען, ווען זי באַ-גרייפט נאָר מיין ליבע צו איר, ווען זי ווייסט נאָר, אַז אין פייער וואָלט איך פאַר איר געגאַנגען, מיין לעבן וואָלט איך צו יעדער צייט איינגעשטעלט פאַר איר... און מאַקס? ווי קומט ער צו איר?

קענען גאָר אַזעלכע געפילן ביי אים אַרויפקומען? האָט ער דען אַזא האַרץ, אַזא ליבע זאָל קענען אַריינדרינגען?

ער האָט ביי זיך אין די געדאַנקען געוויגן און געמאַסטן זיין ליבע און מאַקסעס, און זיינע האָט אַלץ איבערגעוויגן; דאָך האָט אים אין האַרצן גענאַגט — ס'האָט אים זיין האַרץ רק געציטערט אַוועקמאַכנדיק מאַקסן מיט דער האַנט.

ער האָט דערפילט ווי זיינע ליפן קאָרטשן זיך איין, אַ ציטער לויפט דורך זיין קערפער, און זיינע פריערדיקע גע-
דאַנקען פון גרינגשעצונג פון מאַקסן, פאַרשווינדן... פון זיין
ריזיקער ליבע, פון וועלכער ער האָט נאָר וואָס געטרוימט,
איז גאַרנישט געבליבן, ער אַליין האָט זיך דערפילט ווי
עפעס אַ געבעכל... ביי זיך אין די אויגן האָט ער זיך דערזען
ווי אַ קאַרליקל, אַ קליין מענטשעלע, מיט צעריסענע שיד, מיט
אַן אָפגעטראָגן רעקל, פון וואָנען עס סטאַרטשעט אַרויס
אַ ברודיקער קאַלנער, אַ לאַ יוצלה, אַן בילדונג, אַן קענט-
שאַפט, אַן געלט...

ער דערמאָנט זיך: ער קומט איינמאַל צו ליזען, שטיל
קלאַפט ער אַן אין צימער ביי איר. „קאם אין, אַריין, אַריין“,
ענטפערט זי. ער גייט אַריין, דערלאַנגט איר די האַנט.
מאַקס וועלכער געפינט זיך גראַד ביי ליזען גיט אויף אים
אַ קוק פון אויבן אַראָפּ, און פון העפלעכקייט פּרעגט ער
אים ווי עס גייט אים. ער ענטפערט, זעצט זיך אַוועק אַן אַ
זייט, נעמט אַרויס פון קעשענע אַ ביכל און פאַרטיפט זיך,
אַזוי ווי ער וואַלט קיין אינטערעס ניט געהאַט מיט זיי
צו ריידן.

ער קוקט אין ביכל, אָבער ער זעט, וואָס עס טוט זיך
אַרום אים.

ער זיצט לאַנג, קוקט אין ביכל אין וועלכן ער זעט קיין
זאָך ניט, אים פאַרדריסט שטאַרק פאַרוואָס מאַקס האָט
אפילו קיין איינציק מאַל זיך ניט אומגעקוקט אויף אים. ער
ווערט שטאַרק אויפגערעגט, און עס ווילט זיך אים עטוואָס
באַווייזן כדי מאַקסן זאָל פאַרדריסן.

ער רייסט זיך אָפּ פון ביכל, גיט זיך אַ שטעל אויף, זיפצט

אָפּ, אַזוי ווי ער וואָלט וועלן אָפּכאַפּן דעם אַטעם פון עפעס
אַ שווערער מי.

— ליזע, אַט דאָס איז אַ בוך, איך זאָג אייך — קונסט.
אויב איר ווילט, ליזע, וועל איך אייך אים לאָזן; לייענט
אים דורך, אַ שטיק פּערל אין דער ליטעראַטור.

ליזע הויבט אויף אירע אויגן, קוקט אויף הערין, וואָרפט
אַ בליק אויף מאַקסן.

— וועמעס איז עס ?

— דאָס איז פון אַ פּראַנצויזישן שרייבער, איך האָב דאָס
בוך געלייענט אַמאָל אין דייטש, איך ווער משוגע פאַר
דעם בוך.

ער נעמט אַצינד נקמה פון מאַקסן וועלכער זיצט ווי אַ
גולם, אַרונטערגעלאָזן די אויגן.

אין הערין וואַקסט דאָס האַרץ: נו, מאַקס, ווי געפעלט דיר ?
גוט, מאַקסעלע, האַ ?

און הערי רעדט מיט ליזען וועגן דעם בוך, וועגן נאָך
אַנדערע ביכער, וועגן דער אידייע פון דעם בוך, וואָס דער
שרייבער האָט געמיינט. מאַקס פילט זיך אַביסל נידער-
שלאָגן, ער נעמט אַרויס אַ ביכעלע, שרייבט אַריין עפעס,
פאַררויכערט אַ ציגאַר, לאָזט דעם רויך צו הערין, און קלאַפט
מיט די פינגער אויפן טיש...

הערין פאַרשמעקט דער רויך. אים האָט זיך שטאַרק
פאַרוואָלט כאַטש אַ שטיקל פאַפּיראַס. ער פילט אַבער, אַז
ווען ער גיט אַ בעט, דרייט זיך איבער דאָס רעדל, און מאַקס
ווערט דער העלד.

מאַקס פאַרשטייט דאָס, און ער נעמט אַרויס אַ ציגאַר,

דערלאנגט הערין. הערי פאררויכערט, אלץ נאך רעדנדיק מיט ליזען.

— ווי געפעלט אייך דער ציגאר ?

הערי וואלט ניט וועלן ענטפערן, דאך גיט ער א קוק אויף דעם פאפירל אין וועלכן דער ציגאר איז איינגעוויקלט :

— האוואנא ? ווונדערט זיך הערי.

— פופציק סענט א שטיק.

ליזע ווערט אויך פאראינטערעסירט. מאקס נעמט ארויס דעם גאנצן פעקל, ווייזט איר און פאנגט אן צו דערציילן פון זיינע אויפטועכצן... ער שילדערט איר זיינע געשעפטן, וויפל געלט ער מאכט, ער ווייזט איר זיין טשעק ביכל, א שטיקל סחורה פון א סוט וואס ער האט געגעבן מאכן ביי אן אנגעזעענעם שניידער... און נאך אזעלכע זאכן.

הערי האט דערפילט ווי ער האט פארלארן די גאנצע אויפמערקזאמקייט פון ליזען, ער האט זיך שטיל אוועקגע-זעצט אין טיפן שטומען.

— וואלט ניט געווען א פלאץ, א לעב טאן ? — רופט זיך אפ מאקס : מען דארף עפעס נעמען אין מויל. הערי איר וועט עפעס ארויפטרעגן, נאט אייך געלט.

און הערין ווערט אזוי שלעכט. ער פילט זיך אין א גרויס פארלעגנהייט. ער ווייס ניט וואס צו טאן. ליזע שטימט צו, און ניט ווילנדיק נעמט הערי דאס געלט פון מאקסעס האנט. הערי שטעלט אויף זיין קאלנער און גייט ארונטער. אים ווערט פינצטער אין די אויגן און ער פילט ווי א שווערע משא דריקט אים גייענדיק...

ער ברענגט ארויף פארשידענע עסנווארגן אבער אליין זאגט ער זיך אָפּ פון עסן: ער וויל מיט דעם ווייזן אַז אים איז ניט צום האַרצן מאַקסעס גוטסקייט...

ער האָט זיך דערמאָנט, אַז ניט לאַנג צוריק האָט מאַקס געשפּאַסט פון זיינע צעריסענע שיד, זיין קאַלנער, און ער האָט דאָן אויך געמוזט שטומען און ניט ענטפּערן, און איז נאָך אַרונטערגעגאַנגען דעם זעלבן אַוונט ווידער עפעס אַרויפ־ברענגען פאַר מאַקסן.

— פאַרוואָס האָב איך עס געטאָן? פאַרוואָס האָב איך אים ניט אַ שפּיי געטאָן אין געזיכט? מער ניט, מער ניט — האָט ער זיצנדיק ביי זיך באַשלאָסן — פאַר מיליאָנען גיי איך מער ניט, עס מעג זיך ענדיקן די וועלט, איך מעג פאַרלירן ליווען, אַבער זיין אַ שקלאַף ביי אַט דעם מאַקסן, פאַר די עטלעכע לומפעוואַטע דאָלאַרן וואָס ער האָט... נין, נין, נין!

ווען הערי איז אויף מאַרגן אין אַוונט ווידער געקומען צו ליווען, האָט ער באַשלאָסן, אַז וואָס עס זאל ניט זיין, מער גייט ער ניט אין שליחות פאַר מאַקסן, ער וועט אפילו אַ סיגאַרעטל ביי אים ניט נעמען...

אין דרויסן איז געווען קאַלטלעך און בלאַטיק, און די פיס האָבן זיך אין דער בלאַטע געטשאַפקעט, און הערי האָט צו גוט ניט געפילט, ס'האַט אים געמאַטערט אַ שווערער געדאַנק אין קאָפּ, ער האָט געפילט אַז אים וועט אויסקומען אויסצושטיין אַ קאַמף מיט דעם לומפיקן מאַקסן. ער האָט געטראַכט אַז שיד זיינען טאַקע ניט די גאַנצע זאַך, אַבער

עס איז אָנגענעם. אַז אַ חוץ אַלעמען איז גאַנצע שיד, אַ
גאַנץ רעקל, מיט אַ וויסן קאַלנער אַ גאַנץ גוטער ענין...
ער האָט געפילט, אַז ווען ער האָט די אַלע זאַכן, וואָלט ער
אמתדיק געלאַכט פון מאַקסן, און וואָס? מיט איינע פינף
און צוואַנציק דאָלאַרן וואָלט ער געווען אַ מענטש...

איין פינפערל אין קעשענע, און מאַקס וואָלט פאַר אים
געלאָפן, און ביי יענעם וואָלט נאָך אַ כבוד געווען, וואָס ער
האַט אים פאַר אַ פריינט; איין פינפערל און ער וואָלט
געקענט אויסנעמען ליזען אין טעאַטער, און אין ענלעכע
פלעצער...

ער איז אַזוי געווען פאַרטראַכט, אַז ווען ניט אַ שטיק
קאַלטע בלאַטע, וואָס איז אַריין צווישן זיינע פינגער, וואָלט
ער אַוועק, ווער ווייסט וווּ...

אים איז געוואָרן אַזוי הייס — פון ניט קענען פאַרליידן
די בלאַטע צווישן זיינע פינגער, אַז ער האָט אַזש געווישט
דאָס פנים פון שווייס, ער האָט געאַרבעט מיט די פיס-
פינגער אום אַרויסקוועטשן די בלאַטע.

ליזע האָט אים מיט איר שטענדיקן זיסן קול געהייסן
אַריינקומען...

ער האָט זיך אויף גיך געזעצט ביים טיר, ניט וועלנדיק
מאַכן קיין איין טריט ווייטער: ער האָט געוואוסט וואָס זיין
יעדער טראַט מיינט אַצינד...

מאַקס דערזענדיק אים האָט אַ פּרעג געטאָן:

— ווילט איר זיין אַ פאַרטנער?

הערי האָט אַ ציטער געטאָן: אַט באַלד פאַנגט זיך אַן
זיין ווידערשטאַנד; ער איז ניט זיכער אין זיין שטאַרקייט...

— אין וואָס? — האָט הערי געפרעגט.
— איך האָב גענומען בילעטן אין טעאָטער, דריי שטיק,
די בעסטע פלעצער.

— איך ווייס אָבער ניט, צי איך וועל גיין.
— וואָס, ניט גיין? — האָט ליזע פאָרווונדערט גע-
פרעגט — איר מוזט גיין, מיר גייען שוין באַלד... וועט
איר אפשר טרינקען אַ גלעזל טיי פאַרן גיין?
— ניין, איך וויל ניט.

ליזע האָט זיך אָנגעטאָן, מאַקס האָט זיך פאַרקעמט די
האַר אַביסל, הערי איז נאָך אַלץ געזעסן און געקלערט, גע-
שלאָגן זיך מיט דער דעה: יאָ גיין, ניט גיין. אַ גאַנצער
מישמאַש פון געדאַנקען האָבן זיך אים געדרייט אין קאָפּ,
איבערהויפט האָבן אים געמאַטערט זיינע איינגעבלאַטיקטע
פיס, זיין קאָלנער וועלכער האָט זיך שוין אויפגעהערט אפילו
צו וואַרפן אין די אויגן פון שוואַרצקייט. אין טעאָטער האָט
זיך אים זייער געוואָלט גיין, ער האָט שטענדיק ליב געהאַט
טעאָטער, און אַ חוץ דעם קען ער רעדן מיט ליזען דאָרטן
וועגן דער דראַמע, וועגן די שוישפילער, און מאַקס זיצט
דאָרט ווי אַ גולם. יאָ, האָט ער באַשלאָסן: גיין.

קומענדיק אין טעאָטער, האָט הערי געהאַט אַביסל אויס-
צושטיין פון די שיד. ער האָט געמוזט גיין אזוי, אַז עס זאָל
זיך ניט הערן דאָס קוואַקצען פון די שיד, און דאָך זיינען
געבליבן סליאָדן פון זיינע פיס אויפן דיל. מיט צרות האָט
ער זיך אַריינגעכאַפט אויף זיין פלאַץ, געזעצט זיך, און
געוואַרט ווען די שפּיל וועט זיך אָנפאַנגען.

נאָכן ערשטן אַקט האָט מאַקס עפעס גערעדט מיט ליזען;
הערי איז געזעסן און געשוויגן.

— הערי — האָט זיך צו אים אָנגערופן מאַקס, גיט אַ טאַנץ און ברענגט אַ באַקסל שאַקאַלאַדע, אָדער אַנדערע צוקערקעס, וואָס וועלן מיר אַזוי זיצן.

הערי האָט פון כעס אַזש פאַרקריצט מיט די ציינער, אָבער ס'איז געווען פון יענעם סאַרט כעס, וואָס לאַזט זיך ניט ריידן, וואָס לאַזט זיך ניט שרייען.

מאַקס האָט אים געגעבן געלט, הערי איז ניט ווילנדיק אַרויס...

— עסט, נו — האָט זיך מאַקס צו אים אָנגערופן.

ער האָט דערפילט, אַז ער איז אַ ריכטיקער שקלאַף פאַר דעם מאַקסן, דאָס בעטן עסן איז אויך געווען ווי מען בעט אַ באַדינער. ער האָט אָבער ניט געגעסן, דערקלערנדיק, אַז אים טוען וויי די ציינער ווען ער עסט זיסקייטן...

מיט צרות איז הערי אויסגעזעסן די גאַנצע צייט פון דער טעאַטער-פאַרשטעלונג, אַרויסגייענדיק פון טעאַטער, האָט ער זיך אָפגעזאַגט צו גיין מיט זיי, דערקלערנדיק, אַז ער מוז אַריינגיין אין אַ פּלאַץ פאַר אַ שעה...

דאָס איז געווען דאָס לעצטע מאָל, וואָס ער איז גע- גאַנגען צו ליזען, פון זיינע חלומות וועגן אַ ווידערשטאַנד האָט זיך גאַרנישט אויסגעלאָזן, און ווער ווייס, ס'קען זיין אַז ביז היינט וואָלט ער זיי באַדינט...

אָפּטמאָל יצט ער ביי זיך אין צימער, חלומט נאָך אַלין וועגן ליזען, פון ליבע, פון גייסטיקער ליבע, אָבער דער- מאַנט ער זיך אין מאַקסן, גיט ער אַ שוידער: ער דערזעט זיך אין זיינע צעריסענע שיד, איז זיין שוואַרצן קאַלנער, אָן אַ מאַנטל.

נאָר פון מער גיין אַהין, טראַכט ער שוין ניט.

אויסגעדרייט זיך

(א האלב שבועותדיקע דערציילונג)

אמת, טאקע צוגעמאטערט זיך עטלעכע מאנאטן; מיט פארשידענע איינפאלן און קונצן זיך באנוצט, אבער דערפאר טאקע אויסגעדרייט זיך פון קולות און קלעפ, און געבליבן אליין גאנץ, און מיט גאנצע ביינער.

און צוליב וואס? צוליב א ריס, וואס מען האט געקענט פארנייען אז קיינער זאל ניט דערקענען, און עס זאל ניט קענטיק זיין אינגאנצן.

די צרות האבן זיך פאר מיר אָנגעפאָנגען אַ טאָג פאַר שבועות, אָדער ערב שבועות. די מעשה איז אזוי געווען.

אויף פסח האט מען מיר קיין גארניטערל ניט געמאכט. דאס איז געווען, ווייל דער טאטע מיינער האט קיין שטעלע ניט געהאט. ערשט נאך פסח האט ער זיין נייע שטעלע געקראָגן, און גלייך טאקע ווי ער האט אָפּגענומען די עטלעכע רובל, האט ער געשיקט נאך אַ שניידער, אַז ער זאל גיין מיט מיר אין קראָם אויסקלייבן וועלכע ס'איז סחורה פאַר אַ גאַנצן גאַרניטערל.

מיר האבן גענומען אַ טייערע סחורה: דער טאטע, גע-דענק איך, האט געזאָגט, אַז דאָס קאַסט אַ שלל מיט געלט.

ווען דער שניידער האט מיר גענומען די מאָס, האָב איך זיך דערפילט ווי אַ נייער מענטש. ווען ער האט מיט זיין מעסטל געמאַסטן מיר די פלייצע, די אַרעמס, האָב איך אַזש פון שמחה געוואָלט טאַנצן.

נאָר ווען ער האָט מיר מיט זיין מעסטל באַרירט אונטער די פאַכוועס, האָב איך געלאַכט, פאַרשטענדלעך אַז ער האָט געמיינט אַז איך לאַך ווייל ער קיצלט מיך אומגערן מיט זיין האַנט, אָבער אַ ליגן, אַ גרויסער ליגן; איך האָב קיין מורא ניט פאַר קיצלען, און גראַד ער האָט מיר ניט באַרירט אַזוי אַז איך זאָל לאַכן, נאָר ביי מיר אין האַרצן האָב איך שוין געוויסט, וואָס מיין געלעכטער באַדייט: גליק און צו־פרידנקייט.

אַפגעבראַכט מיר דעם גאַרניטערל, האָט „הירשקע קריי“, אַזוי האָט מען גערופן דעם שניידער, אַ טאַג פאַר שבועות נאָך. איך געדענק — ווען איך האָב אים דערזען פון דער ווייטן גייענדיק, בין איך אַריינגעלאָפן פאַרסאַפעט אָן אַן אַטעם, און כלומרשט ערנסט קאַלט־בלוטיק אַפגערופן זיך צום טאַטן, וועלכער איז געקומען אַהיים פון זיין שטעלע אַ טאַג פאַר יום־טוב, אַז דער שניידער דאַכט זיך טראַגט מיין גאַרניטערל.

דער טאַטע האָט אויף מיר אַ ביזן קוק געגעבן, באַטראַכט מיך ערנסט און גאַנץ שטיל, און זיך צו מיר אַנגערופן:

— ביי דיר מסתמא, וועט באַלד קיין געדעכעניש פון גאַרניטערל ניט בלייבן. וועסט ווי דיין שטייגער באַלד אַרויפ־קריכן אויף אַ פאַרקן און אויס מיטן גאַרניטערל...

איך האָב זיך דעם אמת זאָגנדיק זייער שטאַרק באַליי־דיקט. דער כעס אויפן טאַטן האָט אין מיר געברענט: סטייטש. ער נעמט און מאַכט מיין „איך“ ווי אַ ציבעלע, און אין יענער רגע האָט איך געפילט, אַז ווען איך האָב גענוג מוט, וואָלט איך אַ שפיי טאַן, און דעם גאַרניטערל וואָלט איך אפילו ניט אַנגעמאַסטן...

ניט לאַנג אָבער האָט דער כעס אין מיר אָנגעהאַלטן.
דערזעענדיק דעם שניידער מיטן יינגל, וועלכער איז אים
נאָכגעגאַנגען פון הינטן, און אויף זיין רעכטער האַנט גע-
טראָגן מיין גאַרניטערל, האָב איך אין אַלעם פאַרגעסן. נאָר
פונדעסטוועגן בין איך גאַץ קאַלטבלוטיק געשטאַנען און
געוואָרט ביז דער טאַטע אָדער דער שניידער וועט מיר הייסן
אים גיין אָנמעסטן.

זעענדיק, אז דער טאַטע האָט זיך גאָר פאַררעדט מיטן
שניידער וועגן בעל-הביתישע ענינים, און אויף מיר קוקן
זיי זיך ווייניק אום, האָט עס מיר שטאַרק פאַרדראָסן.

זיי האָבן גאָט צו דאַנקען געענדיקט און דער טאַטע האָט
מעשה בעל-הבית צו מיר אַ זאָג געטאָן:

— נו, וואָס שטייסטו? ער האָט מיינסטו צייט צו
שטיין דאָ?

— איך פויל זיך איבערצוטאָן, זאָג איך, און פיל ווי
איך זאָג ליגן, און קוים וואָס ריר זיך פון אָרט.

— אָבי דו וועסט זיך ניט פוילן צערייסן אים, זאָגט
צו מיר דער טאַטע.

און ביי מיר אין האַרצן פיל איך, ווי עס קאָכט אין מיר
דאָס בלוט, אי פון שאַנדע, אי פון כעס, און מיר דוכט זיך,
אז דער שניידער מיטן יינגל לאַכן ביי זיך אין האַרצן פון מיר.
— וואָס שטייסטו, תכשיט מיינער, שרייט שוין דער
טאַטע מיט כעס. מעסט שוין אָן.

אין כעס, אָן חשק, בין איך אַריין אין קאַמער איבערטאָן
זיך אין דעם נייעם גאַרניטערל, און אַרויס פאַרשעמטערהייט
אין צווייטן צימער, האַלטנדיק די אויגן אַרונטער, ווו דער

טאַטע דער גולן מיטן שניידער און זיין יינגל זיינען גע-
שטאַנען. אָבער דערזעענדיק זיך אין שפיגל איז דער כעס
פון מיר אַוועק, אַזאַ צויבער האָט דער נייער בגד אויף
מיר געמאַכט.

דער שניידער האָט אָנגעפאַנגען מיך אַרומדרייען פון
אַלע זייטן, געצויגן די פּאַלעס, די שולטערס געקניפן, און
ער האָט מיר גענומען שוין צושפּיליען די קנעפלעך, און אויף
אַ מינוט האָט ער מיר געהייסן שטיין גלייך, ניט באַוועגן זיך,
האַט אַ קוק געטאָן אויפן טאַטן, הערן וואָס ער האָט צו זאָגן.
— מיר דוכט זיך, — רופט זיך אָפּ דער טאַטע — אַז
פון הינטן ליגט ער ניט גלייך, און כאַפט אַביסל צו שמאַל...

נו, קלער איך ביי זיך אין האַרצן, (און שילט פאַר איינ-
וועג דעם אייגענעם טאַטן), מסתמא וועט ער שוין זען, אַז
איך זאָל קיין גאַרניטער ניט האָבן אויף יום-טובּ.

— הויב אויף די הענט, — זאָגט צו מיר דער טאַטע.
איך הויב אויף. — ס'קוועטשט? — ווו? — פרעג איך,
און מאַך זיך ווי תמ'עוואַטע כדי אים אָפצונאַרן, אַזוי ווי
איך וואָלט ניט פילן, אַז אונטערן פאַכווע שטייפט מיר.

— אַט דאָ אונטן, — ווייזט ער מיר אָן ביי זיך אונטערן
אַרעם.

— מיר קוועטשט ניט, ענטפער איך קאַלטבלוטיק, איך
גיב זיך אַ דריי: — ער איז אַביסל צו ברייט זאָג איך קאַלט.
— אַ דייטש ביסטו, וואָס? ס'איז גוט אַזוי, שמאַלינקע
ווילט זיך אים, ער זאָל גיכער קענען צערייסן.

גוט, קלער איך, זאָל ער מיינען אַז דאָס גאַרניטערל איז צו
ברייט, וועט דער טאַטע דערווייל פאַרגעסן וועגן דער
פאַכווע וואָס קוועטשט מיר אַביסל...

שוין געענדיקט, קלער איד, און וויל שוין וואָס גיכער
אויסטאָן זיך און באַהאַלטן דאָס נייע רעקל מיט די מייט-
קעס, נאָר ניין, דער טאַטע וויל נאָך אַלץ אַביסל מיר אַרויס-
ציען דאָס געזונט.

— גיי רוף אַריין די מאַמע, — רופט ער זיך אָפּ, — מיר
וועלן הערן וואָס זי וועט זאָגן.

נאָך אַ צרה, קלער איד, אויף מיר, דעם טאַטן, שוין ווי
עס איז אָפּגעפּטרט, ווי ווערט מען אָבער פטור פון דער
מאַמען? ווי פאַרדרייט מען איר דעם קאָפּ? אַי, די מאַמע....
ערשטנס, פאַרשטייט זי זיך אויף געניי, און צווייטנס,
קען זי אַ וואָרף טאָן דאָס גאַרניטערל דעם שניידער אין
פנים אַריין, און ווידער אויס גאַרניטער!

איד בין אַריין אין קיך צו דער מאַמע, געוויזן איר די
הויזן מיט דעם רעקל, און איר גלייך דערציילט אַז די
מייטקעס זיינען צו ברייט. איד האָב געוואוסט אַז די מאַמע
האַט ליב אַז בגדים זאָלן זיין וואָס ברייטער, צוליב אונטער-
וואַקסן און אויך צוליב וואַשן, עס זאָל ניט ווערן צו שמאַל
אינלויפנדיק.

מיר האָט זיך איינגעגעבן דער ליגן, איר צופרידנהייט
וואָס עס איז אַביסעלע ברייטער, האָט שוין איר אָפּגעהאַלטן
פון זוכן אַנדערע חסרונות.

זי איז גלייך אַריין מיט מיר אין צימער ווו דער טאַטע
און דער שניידער זיינען געזעסן און גלייך געקוקט אויף
די מייטקעס, וועלכע האָבן אין אירע אויגן אויסגעקוקט
טאַקע ברייטלעך.

— מאַמע, — רוף איד זיך אָפּ מיט אַ רחמנות פנים און

האלט די קאלאשע פון די הויזן אין די הענט — זע עס איז
דאך ווי א זאק די ברייט.

— גאנץ גוט — האט די מאמע א צופרידענע געזאגט.

— נו, און די קאפאטקע, — רופט זיך אפ דער טאטע,
ווען די מאמע האט שוין געוואלט ארויסגיין. ווידער ציטערט
מיר מיין הארץ, זי זאל נישט כאפן זיך, ווי ענג עס איז מיר
אונטערן ארעם... צום גליק מיינעם האט זי נישט געקוקט.
ווי אזוי דאס ליגט, נאר אונגעמענדיק די קאפאטקע און
רייבנדיק, ווי מען רייבט וועש, האט זי געפרעגט דעם
שניידער: — ווי דענקט איר, דאס וועט זיך וואשן גוט?

— שייך גוט, — רופט זיך אפ דער שניידער, נאך בעסער
ווי לייוונט.

די מאמע האט געוואלט א קוק טאן אונטער די פאכוועס,
האלטנדיק אין באטראכטן דאס קאפאטקעלע, צי עס שטייפט
נישט, נאר גליקלעכערווייזע האט דאס טעפל, וואס האט
זיך געקאכט אין קיך גענומען לויפן, מיך געראטעוועט. זי
איז אויף גיך אוועקגעלאפן אין קיך, פארגעסנדיק מיר אפילו
זאגן „טראג עס געזונטערהייט“!

ווי א שטיין איז מיר ארונטער פון הארצן, דאס רעקל
האב איך גלייך אויסגעטאן און אויפגעהאנגען, נאר די
מייטקעס האב איך נאך אלץ געטראגן.

איך האב אפילו איינמאל, גלייך ווי דער שניידער איז
אוועק פון הויז, געהאט אביסל שרעק, נאר עס איז אריבער-
געגאנגען. זעצנדיק זיך, האב איך געפילט ווי עטוואס האט
עפעס א ריס געטאן, נאר מיט א הוסט אין זעלבן מאמענט,
האב איך דעם אומגליק פארשטיקט, און שפעטער א וויילע,

אריינגייענדיק מיט א זייט אין קאמער אריין, און דארטן באקוקנדיק, האב איך אויסגעפונען אז מיין שרעק איז געווען אומזיסט און אזוי בין איך ווי עס איז דורכגעקראכן מיטן גארניטערל.

און אויף שבועות, דאָס הייסט, מאַרגן בייטאָג וועל איך גיין אין גאָס מיט אַ נייעם גאַרניטער. איך האָב געקוואַלן פון נחת.

אַבער מיין אומגליק, מיין שרעקלעכער אומגליק איז געקומען ערב שבועות, ווען מען האָט שוין אין הויז אַלץ צוגעקליבן און אַלץ האָט אויסגעקוקט יום־טובדיק.

איך האָב פאַרנאַכט זיך אָנגעטאָן, אַרומגעגאַנגען איבער דער שטאָט, געקוקט אויף זיך, געשמייכלט און זיך געהיט, ניט צו זעצן זיך.

וועגן ענג זיין איז גאַר קיין פראַגע ניט געווען, אונטער די אַרעמס האָט ווי געשציפעט, און די מייסקעס האָבן מיר אויך קיין סך פאַרגעניגן ניט פאַרשאַפט, אַלע וויילע האָב איך געמוזט זיי אַפציען פון לייב...

צו גיין אין שול איז נאָך געווען אַ היבש ביסל צייט. די זון האָט זיך נאָך ניט גענומען אַרונטערלאָזן, און איך בין אַביסל אַרויס פון הויז באַקוקן די גאָס און אין דער זעלבער צייט טאַקע זיך באַווייזן אין מיין נייעם גאַרניטער... אין גאָס איז געווען פריילעך. חברה יינגלעך זיינען גע-שטאַנען לעבן גרויסן בוים וואָס וואַקסט ביי אונדז אין גאָס. אַנדערע האָבן געקלאַפט מאַיסקע זשוקעס פון בוים; אַנדערע, פאַרקערט, האָבן אַרונטערגעקלאַפט „סנעסקעס“, אזאַ מין גרינינקע בלעטעלע, וואָס מען טוט אָן אויפן נאָז; אַנדערע האָבן סתם געקוקט אַרויף אין דער וועלט אַריין.

גאַנץ קאַלטבלוטיק, מעשה גרויסער מענטש בין איך
צוגעגאַנגען נענטער, און אַ טומל און אַ געשריי האָט זיך
געטראָגן פון אַ קופּקע חברה, וועלכע האָבן זיך וועגן עפעס
געאַמפּערט.

— אַה, זע אויף משהקען, האָט זיך חברה אַ ווענד געטאַן
צו מיר.

— אַ נייער גאַרניטער, רופּט זיך אַפּ שמואלקע מענדעס.

— טשעפע זיך אַפּ, אסור אויב מיר אָרט, די זעלבע
זאַך, איר מיינט טאַקע אַז איך האָלט זיך גרויס.

אַזוי ריינדדיק, אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט, בין איך שוין
געשטאַנען אין מיטן פון דער חברה, און גיך טאַקע האָב
איך פאַרגעסן וועגן גאַרניטער.

— ווער אויף טשיקאָועס וואָלט געקענט אַרויפקלעטערן
אויף דעם בוים? — האָט מיטאַמאַל אַ פּרעג געטאַן איצקע
לייב שייקעס.

איך האָב באַטראַכט דעם בוים מיט אַן אויג פון אַ
מבין, און ווי אַ מענטש מיט אויסרעכענונג, האָט איך זיך
אַפּגערוּפּן: „איך וואָלט געקענט“!

— עס כאַפּט זיך אויס בערקע, נחום די צינס — ווי
וואָלסטו דו טאַן מיטן סוק?

— מיטן סוק? וואָס מיינסטו איך בין אַזאַ פיזיק ווי דו?

און דאָ ווער איך שוין אין כּעס, פאַרגעס, וווּ איך בין
אין דער וועלט, און קריך; איך פיל ווי די פּיס באַרירן
זיך ניט, הענגען אין דער לופּט, און אַט איז שוין דער סוק.
איך גיב זיך אַ גוטן הויב, און ווי אַן אַדלער זיך איך שוין

אויפן סאַמע סוק. חברה שטייען אונטן און קוקן אויף מיר מיט קנאה, יעדער פון זיי פרוווט קלעטערן, און ס'גייט ניט. אויפן צווייג זיצנדיק האָב איך זיך ערשט געכאַפּט, אַז איך טראָג דעם נייעם גאַרניטער, נאָר זייענדיק גליקלעך און צופרידן פון מיין זיג, האָב איך שוין קיין סך ניט געטראַכט וועגן מיין נייעם בגד.

פּלוצלונג איך זיך אַזוי, און חברה קוקן אַרויף, ריידן צו מיר און פרעגן מיך ווי ווייט איך זע אויבן אויפן בוים זיצנדיק, אַנדערע בעטן מיר רייסן זיי סנעסקעס, און אַרונט-טערוואַרפן, ערשט איך הער קולות: משהקע, משהקע! גי-כער אַרונטער, דיין טאַטע גייט!...

ווי אַ בליץ האָב איך זיך אַרונטערגעכאַפּט פון דעם בוים, אַריינגעכאַפּט זיך דורכן פאַרקאַן אין אַ גאַרטן, און פון דאַרטן אַוועק אַהיים.

פון שרעק און פון פיל פרייד און שמחה, וואָס דער טאַטע האָט מיך ניט געזען, האָב איך ניט געפילט אַז איך בין פאַראומגליקט געוואָרן, ווען איך האָב זיך אַביסל באַ-רויאַקט און געקומען צו זיך. האָב איך אַ קוק געטאַן אויף מיין גאַרניטער. מיין האַרץ האָט זיך ווי אַפּגעריסן, און די אויגן אין מיר זיינען פאַרפינצטערט געוואָרן, פון שרעק בין איך געוואָרן ווי פאַרגולמט. ביי דער קלאַפּע פון סאַמע רעכטן אַנזען, איז געווען אַ גרויסער ריס. איך האָב גע-פילט אַז איך וועל לויפן זיך טרינקען אַדער אַנטלויפן ערגעץ ווייט, ווייט פון דאַנען, וווּ קיין לעבעדיקער מענטש איז ניטאָ. דער קאַפּ איז ביי מיר געווען אַזוי צעמישט, אַז איך האָב קוים באַגריפן ווי גרויס מיין אומגליק איז, און בילדער, איינע שוידערלעכער פון דער אַנדערער שוויבלען

און גריבלען זיך דורך מיין פּאַנטאַזיע און עקבערן מיר
מיין מוח.

וואָלט דער ריס אַנדערש וווּ געווען, וואָלט איך אפשר
קענען פּאַרשטעלן, פּאַרנייען און זיי וואָלטן דאָס ניט באַ-
מערקן. וואָס טו איך ?

וואָלט איך געקענט ערגעץ אַרויסגנבענען געלט, וואָלט
איך געלאָפּן צום שניידער אָט שוין טאַקע, און געגעבן אים
וויפל ער וואָלט געוואָלט, אַבי ער זאָל מיך אַרויסנעמען
פון אומגליק, אָבער דאָס איז בלויז אַ פּאַנטאַזיע, וואָלט איך
כאָטש געקענט אַריינגיין אין הויז אָבער ווי אַזוי ?

אין אַ שרעקלעכער פּאַרצווייפלטער לאַגע בין איך געווען,
און קיין איינציקער אויסוועג איז ניטאָ.

דער טאַטע איז אפילו אין הויז ניטאָ, בלויז די מאַמע
מיט די קליינע קינדער, און ס'קען זיין, אַז די מאַמע איז
אין קיך, און איך וועל קענען ווי עס איז זיך אַריינכאַפּן
אין הויז, אָבער טאַמער ניט ? שלעכט !!!

און טרערן האָבן זיך געשטעלט מיר אין די אויגן.

איך מוז דאָך אָבער אַריינגיין אין הויז, איך האָב באַ-
שלאָסן אַריינצוגיין מיטן פלייצע צום טיר, און מיטן פנים
צום גאַס... איך וועל זען, טאַמער גייט מיר אָן די מאַמע
אַנטקעגן, וועט זי גאָר ניט באַמערקן, ווייל מיר וועט דאָן
אויסקומען צו פּאַרמאַכן די פּאַר-הויז טיר ריכטיק ווי עס
באַדאַרף צו זיין. אין הויז וועל איך שוין קענען אויסטאַן
דעם רעקל און באַטראַכטן, וואָס איך קען טאַן. ניט באַ-
מערקט פון דער מאַמע, וועלכע איז געשטאַנען ביים אויוון,
בין איך בשלום דורכגעגאַנגען און אַריין אין קאַמער, און
ערשט דאַרטן האָט זיך ביי מיר אַרויסגעריסן אַ קוואַל מיט

טרערן, איך האָב געפילט ווי עס רייסן זיך די טרערן אין מיר ווי פון אַן אומדערשעפלעכן קוואַל, איך האָב געפילט ווי עס בייטן זיך די קאַלירן אין מיין פנים.

איך האָב דאָס רעקל אַריינגעשפאַרט צווישן די זאַכן, און אַליין האָב איך זיך אַריינגעוואָרפן אין בעט, איינגענורעט דעם קאַפּ אין קישן און שטיל געוויינט.

דערוויילע איז אַנגעקומען דער טאַטע, ניט ווילנדיק האָט זיך ביי מיר אַרויסגעריסן אַ קרעכץ, וועלכער האָט מיך, ווי איר וועט זען שפעטער, געראַטעוועט גאַר אינגאַנצן.

דער טאַטע איז אַריין אין קאַמער, האָט זיך אָפּגעשטעלט ביים טיר און זיך ציגעהערט.

— ווער קרעכצט דאָ? — האָט ער געפרעגט. איך שווייג כלומרשט, און קרעכץ שוין אָפטער. — „משהקע, דו קרעכצט דאָס? איך מאַך זיך שלאָפנדיק און ענטפער ניט.

— וואָס איז דיר משהקע? איך האָב שוין איצטער גע־מוזט ענטפערן, ווייל אַזוי האָב איך געפילט קומט אויס, אַן צום דריטן מאָל וועט זיך יעדערער אויפכאַפן ווען מען וועקט. — „דער בויך טוט מיר וויי“...

— אַנגעפרעסן זיך מסתמא מיט וועלכע עס איז פאַס־קודסטווע. — זאַל זיין אַזוי קלער איך, און קרעכץ אָפטער. פונקט ווי אַ חולה. דער טאַטע איז אַרויס און איז אין אַ וויילע אַרום געקומען מיט דער מאַמען.

— מסתמא האָסטו זיך שוין מרחם געווען אויף אים און געגעבן געלט, האָט ער זיך שוין אַנגעפרעסן מיט „דער רוח ווייסט וואָס“ — זאַגט דער טאַטע.

— ווער האָט אים געגעבן געלט? — האָט די מאַמע
געענטפערט. — אַ גאַנצן טאָג האָב איך אים כמעט אין די
אויגן ניט אָנגעזען...

ביי מיר אין האַרצן ווערט אַלץ גרינגער און ליכטיקער...
כאָטש זיי שרייען איצט אַביסעלע, בייזערן זיך, אָבער מיר
קומט אויס אַז זיי זיינען אַזוי צערטלעך, אַזוי גוט צו מיר.

— ווייז דעם צונג — רופט זיך אַן די מאַמע צו מיר.

איר ווייז איר דעם צונג, פאַרקרים זיך אַביסל אַזוי ווי
מיר וואָלט געווען אַ מינוט צום אויסגיין.

— ריצנאייל וועסטו טרינקען?

— יאָ, ענטפער איך קרעכצנדיק.

— מסתמא זיך שוין גוט אָנגעפאַקט — פאַרבעסערט די
מאַמע, אַז ער וויל שוין טרינקען ריצנאייל...

די מאַמע איז אַוועק נאָך אַ גלאַז, געגעבן איינע פון די
קינדער קליין געלט און געהייסן גיין קויפן ריצנאייל.

— פאַר וויפל, מאַמע? — האָט מיין שוועסטערל גע-
פרעגט.

— פאַר צען קאָפעקעס וועט גענוג זיין, אין קראָם קען
מען שוין ניט קריגן, דאָרטן וואָלט געווען גענוג פאַר פינף,
איצטער גיי אין אַפטייק. — „גוט, קלער איך, כאָטש וואָס
פון אַפטייק, ס'איז ניט אַזוי געדיכט און בלאַטיק...“.

די מאַמע איז ווידעראַמאָל אַריין צו מיר. איך האָב
גענומען רייבן די נאָז פון די טרערן, וועלכע האָבן זיך
פריער אַראָפגעקייקלט... און מיר געביסן די נאָז...

— שפאַרט דיר ניט אונטער דעם האַרצן? — פרעגט
די מאַמע.

— עס שפארט זייער, ענטפער איך.

— ווערים מוזן עס זיין, ס'בייסט דיר די נאָז? האָ?

— יאָ, ענטפער איך און קראַץ שוין די נאָז, כאַטש מער
בייסט מיר ניט.

— סוף חודש — רופט זיך אָפּ די מאַמע, דאָס רוב
האַבן ווערים אין סוף חודש.

— איך בין אַ געראַטעוועטער! — קלער איך ביי זיך,
כ'וועל שוין ליגן די פאַר טעג יום־טובּ.

— ווייסט וואָס — רופט זיך אָפּ די מאַמע צום טאַטן!
מען דאַרף אים געבן אַביסעלע גאַזע אייננעמען, דאָס איז
גוט צו ווערים, און אונטערשמירן דאָס לעפעלע מיט טער־
פענטין.

אַט אַזוי בין איך אָפּגעלעגן צוויי טעג. דעם צווייטן טאָג
בין איך שוין טאַקע געווען אויף אַן אמת קראַנק, פון די
פאַרשידענע מעדיקאַנטן האָט מיר געקערט ברעכן, און די
מאַמע איז נאָך געווען מער איבערצייגט אין איר דיאַגנאָז.

נאָך יום־טובּ איז דער טאַטע ווידער אַוועקגעפאַרן, און
ניט אויף יעדן שבת פלעגט ער קומען, דאָס רוב פלעגט
ער יאָ קומען אַלע חודש, דאָן טאַקע ווען ביי מיר זיינען
די ווערים געווען, און איך פלעג שוין פאַרשפאַרן צו גיין
מיט אים אין שול.

איז דער טאַטע ניט געווען, האָט די מאַמע מיר קיינמאַל
ניט געהייסן זיך אַנטאָן; זי פלעגט מיך באַטראַכטן אַלס
מער מענטש, מיט שכל: שוין מער ניט אַזאָ שטיפער...

און אזוי האָב איך זיך טאַקע אָפגעמאַטערט גאַנץ אָפּט.
אָבער די גאַנצע צייט האָב איך דאָס רעקל קיינמאָל נישט
אָנגעטאָן, און דאָך האָט קיינער אין הויז נישט געוואָסט דעם
סוד וואָס ליגט טיף אין האַרצן ביי מיר באַהאַלטן.

ווי אזוי דאָס האָט זיך מיר איינגעגעבן איז טאַקע אַ
גרויסער נס. אַ מזלדיקער בין איך אפילו פון לאַנג אָן.
אין חדר אויסדרייען זיך פון שמיץ, און דעם חלק אַוועק-
שענקען גאָר אַן אומשולדיקן, און אומעטום ווי איך פלעג
זיך נאָר קערן און ווענדן, איז עטוואָס אַ צרה, בין איך
געווען מזלדיק.

נאָר איינמאָל, אַז דער טאַטע איז געקומען אַהיים, און
מען האָט גערעדט וועגן מאַכן זיך נייע בגדים, האָב איך
אויך, אַרונטערלאָזנדיק די אויגן, געזאָגט, אַז מיין קאַפּאַט-
קעלע איז שוין אויך צעריסן און מען זאָל מיר אויך עט-
וואָס מאַכן.

— ווי עס ווערט אויף אים פאַרברענט! — האָט זיך
דער טאַטע אָנגערופן: נאָך קיין האַלב יאָר נישט און שוין
צעריסן...

נאָר דאָס איז שוין געווען אין אַן אַנדערן טאָג, מער
אַ מילדערער, ווי איך בין געווען צוגעוויינט צו הערן פון
מיין טאַטן...

און ביז דעם היינטיקן טאָג האָב איך געהאַלטן דאָס
אַלס אַ סוד. היינט צום ערשטן מאָל, זאָג איך דעם סוד אויס.

לאַנגווייליק

(ח א נ א ל א ג)

אַ, ווי לאַנגווייליק! יאָרן, דוכט זיך מיר, זיך איך דאָ...
יעדע מינוט איז אַ שטונדע, נאָך לענגער — אַ גאַנצער
טאָג... איך קען נאָך אויפן טאָג דאָס ניט מעסטן, קיין באַ-
שטימע צייט דריקט די לאַנגווייליקייט ניט אויס... אומ-
ענדלעך איז זי, די לאַנגווייליקייט...

איך זיך אין שאַפּ ביי דער מאַשין און אַרבעט, אַנטקעגן
מיר שטייט דער זייגער, יעדע מינוט כאַפּ איך אַ קוק —
אַבער די וויזערס רירן זיך ניט פון אַרט... אפשר שטייט
דער זייגער ?

אַבער איך זע דאָך, ווי דער פאַמפעדיקל באַוועגט זיך...
איך זע ווי דער מינוטניק רירט זיך... און מיר איז אַזוי
הייס, איך פיל ווי דאָס בלוט האַט אַנגעפאַנגען צו זידן
אין מיר און איבערלויפן מיר אין פנים אַריין.

איך וועל דאָס ניט אויסהאַלטן.

איך פאַרגראַב זיך אין מאַשין, לאַז אַפּ דאָס רעדל, און
ניי; דאָס רעדל לויפט, שיפעט, די נאָדל באַוועגט זיך שנעל,
פשוט ניט אַנצומערקן ווי שנעל זי לויפט, איך וויל זיך
פאַרטיפן אין דער אַרבעט.

אַ גוטער מיטל אַוועקצושטופן די צייט.

אַבער איך קען ניט, איך קען מיינע געדאַנקען וועלכע
זיינען אַנגעפילט מיט לאַנגווייליקייט, ניט אַריינטאָן אין
דער מאַשין, אין דער אַרבעט. די לאַנגווייליקייט לאַזט מיר

ניט פאַרטיפן זיך, איך קוק ווידער אויפן זייגער. ער שטייט
אויף דער זעלבער צייט, קיין ריר ניט ווייטער.

דער פאַמפעדיקל אָבער באַוועגט זיך...

דער מינוטניק דרייט זיך. איך ווייס גאַנץ גוט ביי זיך
אַז דער זייגער גייט, און די צייט איז ריכטיק.

שאַ, איך האָב נאָך אַ מיטל ווי אַזוי צו פאַרטרייבן די
צייט. איך וועל ציילן. זעכציק מאָל, אַז איך צייל אָפּ איז
אַ מינוט. דריי טויזנט מיט זעקס הונדערט מאָל איז אַ שעה.
און ווען איך צייל אָפּ פערצן טויזנט מאָל בין איך אינגאַנצן
פריי. אַ גוטער איינפאַל.

ווען איך וועל ציילן, וועל איך ניט מערקן ווי די צייט
וועט אַוועקגיין. דער אינטערעס פון וועלן שנעל ציילן וועט
פאַרטרייבן די לאַנגווייליקייט. איך צייל.

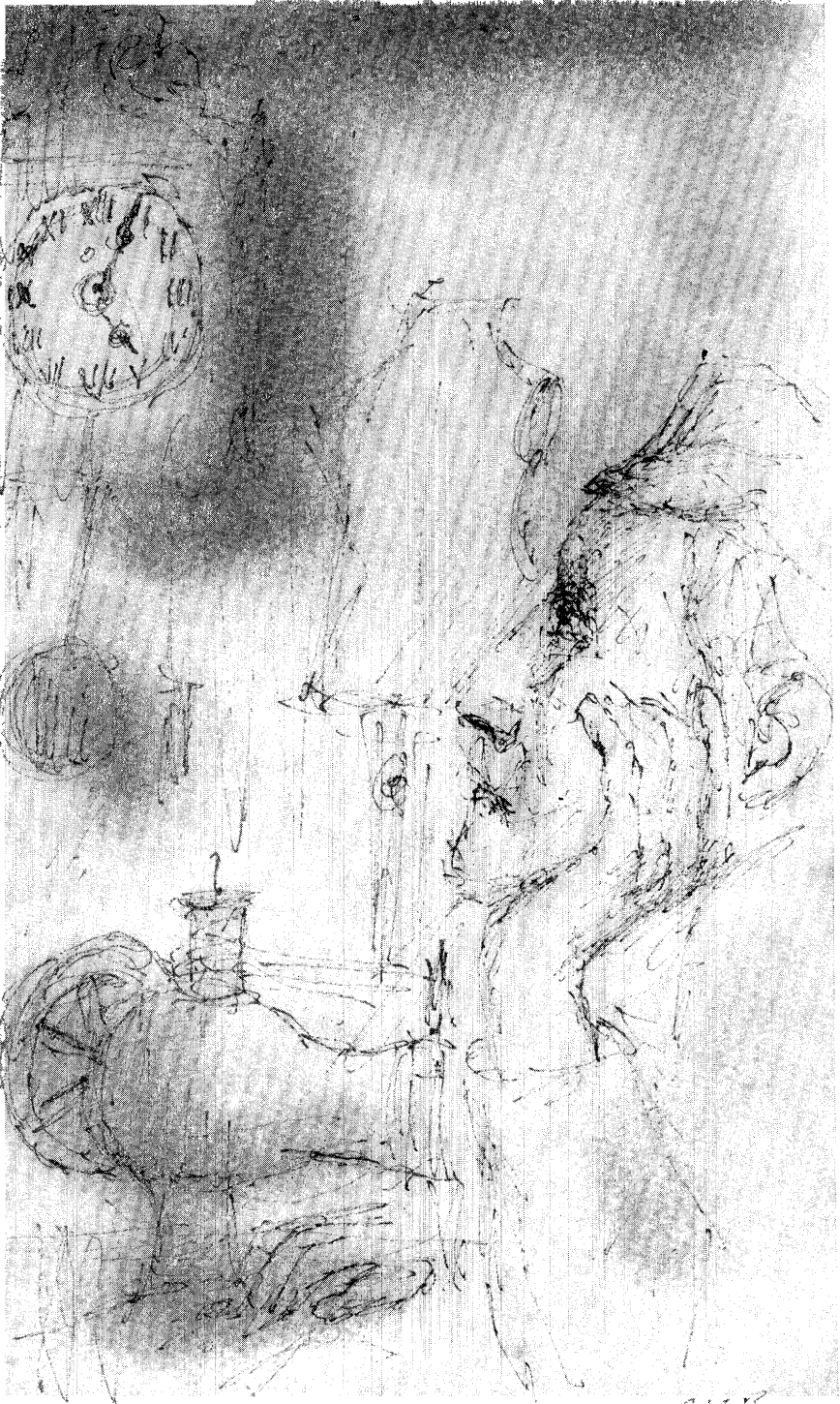
איינס, צוויי, דריי, פיר... הונדערט, האַ, איך האָב זיך
צעטומלט ביי דעם פינפטן הונדערט, איך האָב אַ טעות
געהאַט וויפל איך זאַל רעכענען. האָב פאַרציילט?

איך וועל רעכענען פינף הונדערט אָפּגעציילט ביז איצט.
ניין, זעקס הונדערט. טויזנט אפשר? געוויס, טויזנט, אַזאַ
לאַנגע צייט געטראַכט. איך וועל אַנפאַנגען איבער אַ נייס...
אַ שטונדע איז שוין סיי־ווי־סיי אַריבער... איבער אַ נייעס
וועל איך ציילן...

איינס, צוויי, דריי.

איך בין שוין מיד ציילנדיק מיט די ליפן, איך וועל
נאָר ציילן אין די געדאַנקען. איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף...
אָבער איך צעטומל זיך ווידער, איך וועל מער אינגאַנצן
ניט ציילן.

אויפן זייגער וועל איך אויך מער ניט קוקן איצט, עס זיינען געוויס שוין אריבער אַ פאַר שעה... אָבער די לאַנג-ווייליקייט לאָזט מיך ווידער ניט רוען, זי כאַפט מיך אַרום פון דאָס ניי, איך מוז זוכן אַן אַנדער מיטל, ווי אַזוי צו פאַרטרייבן די צייט. שאַ, איך האָב עס. איך וועל בעסער נאָר ציילן די אַרבעט. אין אַ שעה מאַך איך אַ טויז אַרבל. איך וועל אָפּציילן פיר טויזן ניט קיין פאַרטיקע אַרבל, און אַז איך וועל זיי פאַרטיק מאַכן בין איך דאָן פריי. אַ גוטער געדאַנק.

איך צייל אָפּ אַכט-און-פּערציק ניט קיין פאַרטיקע אַרבל, לייג זיי אַוועק לעבן זיך. איך טרייב די מאַשין און איך צייל... צוויי שוין פאַרטיק... דריי... פיר. געוויס דריי שעה שוין אַריבער... אין דעם פיל איך זיכער, פריער האָב איך גע-ציילט די מינוטן און איצט צייל איך די אַרבל... עס וועט ניט נעמען לאַנג צו זיצן ביי דער מאַשין, געוויס מער ניט ווי אַ שעה!

איין שעה און באַלד בין איך אַ פרייער מענטש, ניט שווער אָפּצופטרן אַ שעה... זעכציק מינוט.

איך וועל די איינציקע שעה אויך ניט קוקן אויפן זייגער, איך וועל ניט טרייבן אַזוי שנעל מיט דער אַרבעט, פאַ-מעלעך וועל איך אַרבעטן. איך האָב זיך ניט וואָס צו איילן, איך אַרבעט דאָך פון וואָך...

ווי אַזוי פטרט מען אָבער אָפּ די איינציקע שעה? איך וועל גאָר גיין אַ טרונק טאָן. דאָס גיין און דאָס קומען צוריק וועט אויך נעמען אַ היבש ביסל צייט.

שאַ! איך וועל גאָר אַנפאַנגען עטוואָס צו דענקען, איך וועל עפעס אַרייננעמען אין פאַנטאַזיע און איך וועל פאַנ-

טאזירן. איך הייב אן זיך דערמאָנען דאָס רוסישע לעבן...
דערמאָנען זיך ווי אזוי איך האָב מיין יוגנט דאָרט פאַר-
בראַכט...

גאַנץ אָפט האָט דאָס דענקען ביי מיר צוגענומען אַביסל
צייט... אפשר גאַר פרובירן, אויסרעכענען וויפל איך בין
אַלט, דאָס וועט אויך פאַרנעמען אַ שטיק צייט.

אַ גוטער איינפאַל דער לעצטער !

איך פרוו פאַנטאזירן, רעכענען אָבער קען איך ניט, ווי
עפעס זאָל זיצן ביי מיר אין קאָפּ און ניט לאָזן...

די לאַנגווייליקייט צעשטערט מיר אַלע מיינע געדאַנקען...
איך וועל גיין טרינקען, טריט ביי טריט, איך וועל לאָזן
דאָס וואַסער לויפן פון קראַן, קיינער וועט ניט באַמערקן וואָס
איך טו דאָרטן. נאָכן טרינקען וועל איך ערשט אַ קוק טאָן
אויפן זייגער.

כאַטש עטלעכע מינוטן זיין פריי.

איך האָב שוין געטרונקען, איך וועל אַ קוק טאָן אויפן
זייגער, אָבער איך קען ניט, דאָס האַרץ דערלאָזט מיך ניט,
אזוי ווי זי וואַלט מורא האָבן מיך אָפּנאַרן...

אין האַרצן ביי זיך פיל איך, אַז איך נאָר זיך אַליין,
איך ווייס אַז עס איז ניט דאָס ערשטע מאָל וואָס איך האָב
זיך אַליין אָפּגענאַרט, און שרעקלעך ווערט מיר ביי דעם
געדאַנק, אַז אויך איצט וועט מיך דער זייגער אָפּנאַרן, וואָס
וועל איך דאָן טאָן? איך פיל, אַז איך קען שוין לענגער
דאָ ניט זיצן, איך וועל אויסגיין, אויב איך וועל דאָ זיצן

לענגער, עס איז מיר אזוי שלעכט, אין האַרצן קלאַפט ווי מיט האַמערס, שווייס באַגיסט מיין פנים, די אויגן ווערן באַצויגן אזוי ווי מיט אַ טומאַן, אזוי ווי מיט אַ לייזונט, איך פיל אויף זיך אַן אומדערטרעגלעכע משא, אַ טויזנט פּוּדיקע שווערקייט, און אייביק, דוכט מיר, וועט דאָס אזוי אַג- האַלטן... און איך קען זיך ניט העלפן, איך קען ניט אַנט- לויפן. אַבער וואָס קלער איך, דאָס מאַל וועל איך ניט אַפּנאַרן, עס איז שוין געוויס שפעט, אין דרויסן איז שוין דאָכט זיך פינצטער, און וואָס ווייטער דאָכט מיר ווערט פינצטערער. ווען איך וואַלט געציילט ביז איצט, וואַלט איך שוין לאַנג אַריינגעציילט ביז צען טויזנט, דערצו נאָך האָב איך שוין פאַרטיק צוויי טויז אַרביל...

היינט די צייט פון גיין טרינקען וואַסער, און דאָס ביי- סעלע פּאַנטאַזירן...

אַ האַלבע שעה איז אַריבער פון מיטאַג, ווען די לאַנג- ווייליקייט האָט מיך אַרומגעכאַפט...

און נאָכדעם האָב איך ווידער געציילט...

ניין, איצט נאָר איך זיך געוויס ניט אָפּ, אפשר האָב איך אַ טעות אין מינוטן, אַבער ניט מער.

נאָך אַביסל וועל איך וואַרטן, און דאָן מוז איך אַ קוק טאָן אויפן זייגער, מער ווי איין שעה וועל איך זיכער ניט דאַרפן וואַרטן לענגער.

עס פּאַלט מיר איין אַ שפּאַגל נייער געדאַנק.

איך וועל אַ קוק טאָן אויפן זייגער, אַבער ניט דאַרט, וווּ איך זיך, איך וועל אַוועקגיין צו דער צווייטער זייט פון דער פאַבריק, און פון דאַרטן וועל איך אַהער קוקן.

איך ווייס ביי זיך אז פון דארטן זעט זיך גאר ניט גוט,
אבער דאס איז, וואס איך וויל, איך וויל ניט זען ריכטיק,
איך פיל אז דער פלוצלונגער דערזען וועט מיר קאסטן
געזונט.

איך וועל שוין דערקענען אויב עס איז ניט קיין סך
צו ווארטן. און אויב ניט, וועל איך שוין מער ניט קוקן
אויפן גולד, דעם זייגער.

איך וועל דאן ווארטן אויפן פאבריק־פייך...

און די לאנגווייליקייט גראבט זיך טיפער אין מיין הארצן,
איך פיל ווי זי טאטשעט מיין בלוט, מיין קאפ... איך בין
ווי צעמישט. ניין, ניין, איך טאר אויפן זייגער ניט קוקן.

איך וועל גאר פרובירן זיך צוהערן צום גערויש פון
פאבריק. צו דער משונהדיקער קלאפעריי פון די מאשינעס.

טק־טק־טק... איך וועל גאר זינגען אַרבעטנדיק, עס
איז אזוי גוט צו זינגען, ווען מען זיצט ביי דער מאשין, איך
וועל שטיל, גאנץ שטיל, פאר זיך ציען די טענער.

“פא סינים וואלנאם אקעאנא...”

ווי גוט עס איז, מיר דאכט זיך, אז איך פיל ניט אזוי
די לאַנווייליקייט.

אין הארצן ווערט מיר אזוי ווארעם, אזוי זיס...

„קאראבל נעסיאָטיאָ אַדינאַקיי...”

טייערע ווערטער, עס זינגט זיך און עס טרוימט זיך...

איך האב שוין איבער צוויי טוצן אַרבל. איך וועל זיי
גאר פרובירן ציילן. איך וועל זיי פריער ציילן איינציקווייז.

נאכדעם פאָר־ווייז, און שפעטער צו דריי און פיר... נאָכן אָפּצייילן די אַרבל, וועל איך אָפּצייילן ביי זיך אין געדאַנק פון איינס ביז טויזנט. און וועל גיין נעמען ווידער אַ טרונק וואַסער.

און נאָך צוויי אַרבל מאַכן... און איך בין פאַרטיק מיט דער גאַנצער שעה; דאָס וועט נאָך נעמען מער ווי אַ שעה, אָבער איך וועל זיך אונטעראַיילן, גיך וועל איך דאָס אַלץ מאַכן.

פריער וועל איך אָפּצייילן טויזנט...

איינס... צוויי... דריי... פיר... פינף הונדערט... די אַרבל זיינען אויך שוין פאַרטיק.

איצט וועל איך אויף גיך גיין כאַפּן אַ טרונק וואַסער, אויף גיך, ווייל עס קען זיין, אַז אין מיטן גיין זאָל דער פאַבריק־פּיף אָנפאַנגען, אָבער דאָס וועט מיך ניט אַרן, וועט דויערן נאָך אַ רגע, אָבער פריי וועל איך זיין, ווי גוט, ווי גוט מיר וועט זיין...

איך שטרענג אָן מיינע אויערן צו הערן דעם פּיף, אָבער איך הער גאַר ניט, וואָס קען דאָס זיין, אפשר נאָך צוויי מינוט, איך וועל איצט סיי ווי סיי אַ קוק טאָן. איך קען שוין לענגער ניט בלייבן גלייכגילטיק און ניט קוקן אויפן זייגער...

איך וועל אָבער גלייך ניט אַ קוק טאָן.

איך וועל פאַרזשמורען די אויגן, כדי איך זאָל ניט מיט־אַמאָל דערזען.

איך וועל מיין האַנט צוזאַמענלייגן אין אַ פּויסט און דורכן פּויסט וועל איך כאַפּן אַ קוק; פריער וועל איך קוקן

אויפן האַלץ פון זייגער, נאָכדעם אויפן פאַמפעדיקל, שפּע־
טער אויפן מינוטניק און גאַר צום לעצט וועל איך אַ קוק
טאָן אויפן זייגער. איך זע: אָט איז דער זייגער...

עס איז מיר שלעכט, דאָס בלוט האָט זיך אַריינגעגאַסן
אין פנים, איך פיל אַז דאָס פנים פלאַקערט מיר, אַ שווייס
האַט באַגאַסן מיין גאַנצן קערפּער, איך קען ניט איינזיצן
אויפן שטול, עס איז מיר האַרט, אין די אויגן ווערט מיר
אַלץ פינצטערער, איך זע באַלד ניט די מאַשין, אַלץ ווערט
איינגעוויקלט אין אַ שרעקלעכן טומאַן, די לאַנגווייליקייט
איז פאַר מיר אַ מין אייביקייט, אייביק, דאַכט מיר, וועל
איך דאָ אַזוי זיצן, אומענדלעך אייביק. עס דאַכט מיר, אַז
קיינמאַל וועט קיין סוף ניט נעמען.

שוידערלעך, שוידערלעך! ערשט האַלב נאָך צוויי!...

ווי קען דאָס זיין? אפשר שטייט גאַר דער זייגער?

אַבער איך זע דאָך פאַרט ווי דער פאַמפעדיקל באַ־
וועגט זיך.

דער מינוטניק רירט זיך.

און די צייט שטייט אויף איין אָרט.

ערשט האַלב נאָך צוויי!

וועל איך ווען זיין פריי?

אַ, ווי לאַנגווייליק, שרעקלעך לאַנגווייליק.

א י נ ה א ל ט

זייט

7 אברהם שיינוק פון איטשע גאלדבערג .....

א

13	.....	אותעלעך
14	.....	זיגזאג
15	.....	אונדזערע לידער
16	.....	די נאכט און דער דיכטער
17	.....	א ליד
18	.....	א תפילה
21	.....	צו א פאבלישרייבער
22	.....	דו פרעגסט
23	.....	עס האט...
24	.....	ליד
27	.....	מיין מוזע
28	.....	צו דער מעלאנכאליע

ב

31	.....	אויף דיין הארצן...
32	.....	אומדערווארט
35	.....	קאנקורענץ
37	.....	ליבע-לשון

זייט

38 ..... ווען איך קום...
41 ..... יוגנט
42 ..... קען איך...
45 ..... דער אייביקער דועט
46 ..... וויינט מיין געליבטע
49 ..... מאַן און ווייב
53 ..... אַרויס איז זי פון זיין געדאַנק...
54 ..... אַ בריוועלע
58 ..... לילית
59 ..... טעג
60 ..... עלנט
64 ..... די נאַכט

ג

67 ..... פּראָסטער ליים
68 ..... פאַנטאַזיע
70 ..... דער פּויגל
73 ..... פון אַלע ליבע
74 ..... איך זאָג ניט
75 ..... איר האָט
76 ..... האַרץ און בלומען
78 ..... מיין פּריילינג

זייט	
79	א חלום
80	צום פאָיאָץ
83	צו די שטערן
84	דער קמצן
87	צינד אָן גאַט
88	עס וואַכט אויף
91	האַב איך
92	דו האַסט

ד

95	ביים אויוועלע
98	רב מענדל ירוחמ'ס
101	סענדער די באַנדע פּוסטע פעסל (בילד)
102	אַ ליטוואַק

ה

107	צו פּוילן
108	איך פאַרדעכטיק איצט מיין שכן
109	ווען דו
110	הענט פאַרלאַנגט
113	אונדזער וועלט
114	דער נייער גייסט
115	אַמאַל

זייט

ו

119	פאר מיין אַפּפּאַרן
120	ביריאַרק
123	זון־אונטערגאַנג
124	וועווערקעס

ז

דער ציילונגען

131	מיין מאַמע
137	זי (סקיצע)
147	חיימקע
154	אַ שטאַרקער קאַנקורענט
165	אויסגעדרייט זיך
181	לאַנגווייליק (מאַנאַלאַג)

PRINTED IN FRANCE
BY EDITIONS POLYGLOTES
232, RUE DE CHARENTON
PARIS-12^e

